

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Hallinto | Sisäministeriön julkaisuja 2023:30

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan selvitys 2020–2022

Sisäministeriön julkaisuja 2023:30

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan selvitys 2020–2022

Sisäministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sisäministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-324-972-1

ISSN pdf: 2490-077X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan selvitys 2020–2022

Sisäministeriön julkaisuja 2023:30**Julkaisija**

Sisäministeriö

Teema

Hallinto

Yhteisötekijä

Sisäministeriön asettama työryhmä

Kieli

Suomi

Sivumäärä

64

Tiivistelmä

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan tuotot ovat suhteutettuna muihin hallinnonaloihin vähäisiä. Maksullisen toiminnan tuotot ovat nousseet vuodesta 2020 lähtien lähes 50 % vuoteen 2022. Kasvu selittyy pitkälti poliisin lupapalvelutuottojen yli 31 milj. euron kasvulla sekä Maahanmuuttoviraston noin 6 milj. euron kasvulla lisääntyneiden hakemusten määrän takia. Maksullisen toiminnan tuotoista noin 95 % koostui julkisoikeudellisista suoritteista, loput 5 % ovat liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita.

Maksuasetusten laadinnassa tullaan noudattamaan periaatteita, jotka lisäävät asetusten yhtenäisyyttä. Maksuasetukset annetaan määräajaksi, joka pääsääntöisesti on kaksi kalenterivuotta. Voimassaoloajan päätyttyä tulisi maksuasetus antaa uudelleen uutena asetuksena.

Hallinnonalan maksullisen toiminnan tulee olla kattavaa. Suoritteiden hinnoittelun tulee lähtökohtaisesti perustua suoritteiden tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin pois lukien aidot markkinasuoritteet.

Asiasanat

hallinto, taloussuunnittelu, maksullinen toiminta, maksuasetus

ISBN PDF

978-952-324-972-1

ISSN PDF

2490-077X

Asianumero

VN/5995/2023

Hankenumero

SM038:00/2023

Julkaisun osoite<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-972-1>

Utredning om den avgiftsbelagda verksamheten inom inrikesministeriets förvaltningsområde 2020–2022

Inrikesministeriets publikationer 2023:30		Tema	Förvaltning
Utgivare	Inrikesministeriet		
Utarbetad av	En arbetsgrupp som tillsatts av inrikesministeriet	Sidantal	64
Språk	finska		

Referat

Intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten inom inrikesministeriets förvaltningsområde är låga i förhållande till andra förvaltningsområden. Intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten har ökat med nästan 50 procent från 2020 till 2022. Ökningen förklaras i stor utsträckning av att intäkterna av polisens tillståndstjänster ökat med över 31 miljoner euro och av att Migrationsverkets intäkter ökat med cirka 6 miljoner euro på grund av det ökade antalet ansökningar. Av intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten bestod cirka 95 procent av offentligrättsliga prestationer och 5 procent av prestationer som prissätts på företagsekonomiska grunder.

Vid utarbetandet av förordningarna om avgiftsbelagda prestationer ska principer som ökar enhetligheten i förordningarna iakttas. Avgiftsförordningarna utfärdas för viss tid, i regel för två kalenderår. Efter att giltighetstiden löpt ut bör avgiftsförordningen utfärdas på nytt som en ny förordning.

Den avgiftsbelagda verksamheten inom förvaltningsområdet ska vara heltäckande. Utgångspunkten är att prissättningen av prestationerna ska basera sig på kostnaderna för prestationen, men detta gäller inte marknadsprestationer.

Nyckelord förvaltning, ekonomiplanering, avgiftsbelagd verksamhet, avgiftsförordning

ISBN PDF	978-952-324-972-1	ISSN PDF	2490-077X
Ärendenummer	VN/5995/2023	Projektnummer	SM038:00/2023

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:9978-952-324-972-1>

Sisältö

Esipuhe.....	9
1 Yleiskuva sisäministeriön hallinnonalan maksullisesta toiminnasta	10
2 Maksullisen toiminnan säädöspohja ja ohjeistus	13
2.1 Ajantasaiset virastojen maksuasetukset	14
2.2 Maksullinen toiminta osana talousarviovalmistelua ja tulosohjausta	15
3 Suoritteiden luokittelu ja hinnoittelu	16
3.1 Maksulliset suoritteet	17
3.1.1 Julkisoikeudelliset suoritteet.....	17
3.1.2 Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet.....	18
3.2 Maksuttomat suoritteet.....	19
3.3 Eri suoriteryhmiä hinnoitteluperusteet.....	20
3.3.1 Maksuperustelain mukaisesti hinnoitellut	21
3.3.2 Erityislakien mukaisesti hinnoitellut.....	22
3.4 Määräävä markkina-asema	22
3.5 Omakustannusarvo.....	23
3.6 Julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön mukainen maksuttomuus	25
4 Maksullinen toiminta virastoittain	26
4.1 Sisäministeriö	26
4.1.1 Julkisoikeudelliset suoritteet.....	26
4.1.2 Muut maksuperustelain mukaiset suoritteet.....	26
4.2 Kriisinhallintakeskus.....	27
4.2.1 Kriisinhallintakeskuksen järjestämä koulutus.....	27
4.2.2 Maksullinen toiminta.....	30

4.3	Poliisi	31
4.3.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	31
4.3.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	31
4.3.3	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	32
4.3.4	Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	33
4.4	Suojelupoliisi	34
4.4.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	34
4.4.2	Liiketaloudelliset suoritteet	34
4.4.3	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	35
4.4.4	Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	36
4.5	Rajavartiolaitos	36
4.5.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	36
4.5.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	37
4.5.3	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	38
4.5.4	Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	40
4.6	Pelastusopisto.....	40
4.6.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	41
4.6.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	41
4.6.3	Pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaisesti hinnoitellut suoritteet.....	41
4.6.4	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus sekä toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	42
4.6.4.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	43
4.6.4.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	43
4.6.4.3	Pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaisesti hinnoitellut suoritteet.....	44
4.6.5	Arvio maksullisen toiminnan kattavuudesta ja mahdollisesta laajentamisesta.....	44
4.7	Hätäkeskuslaitos	45
4.7.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	45
4.7.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	45
4.7.3	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	45
4.7.4	Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	46
4.8	Maahanmuuttovirasto.....	47
4.8.1	Julkisoikeudelliset suoritteet.....	47
4.8.2	Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet	47
4.8.3	Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus.....	47
4.8.4	Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat	49

5	Yhtenäisyyden lisääminen ja linjausehdotukset	50
5.1	Yhtenäisyyden lisääminen	50
5.2	Työryhmän ehdotukset maksullisen toiminnan linjauksiksi	52
6	Liitetiedot	53
	Liite 1: Sisäministeriön maksuasetusten omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet	54
	Liite 2: Sisäministeriön maksuasetusten alle omakustannusarvon hinnoiteltavat suoritteet	58
	Liite 3: Sisäministeriön maksuasetusten liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet	60
	Liite 4: Sisäministeriön maksuasetusten maksuttomat suoritteet	63
	Lähteet	65

ESIPUHE

Selvitys kuvaa sisäministeriön hallinnonalan maksullista toimintaa vuosina 2020–2022. Edellinen sisäministeriön laatima koko hallinnoalan maksullista toiminnan kattava selvitys on tehty vuonna 2006 (Sisäasiainhallinnon maksupolitiikasta, sisäministeriön julkaisu 25/2006). Vaikka maksulliseen toimintaan liittyvä säädöspohja tai hallinnonalan maksullisen toiminnan sisältö eivät ole merkittävästi muuttuneet edellisen selvityksen jälkeen, valtiovarainministeriö on viime vuonna vuosittain uusittavien maksuasetusten käsittelyn yhteydessä suositellut linjausten päivittämistä. Taustalla vaikuttaa Valtiontalouden tarkastusviraston valtion maksupolitiikkaa käsittelevän tarkastuksen (11/2015) kannanotto maksupolitiikkaselvitysten päivittämisestä ajan tasalle.

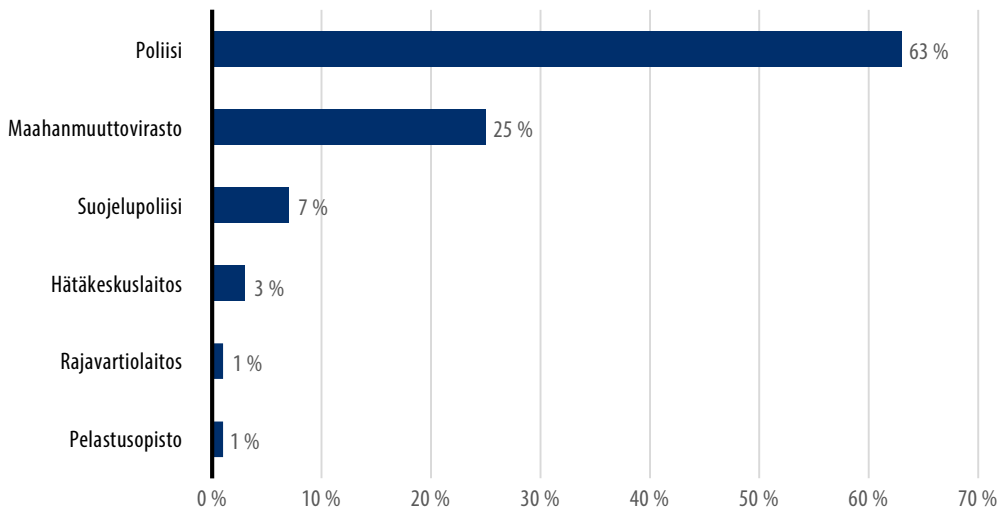
Tässä selvityksessä viimeisten vuosien maksullisen toiminnan kuvauksen lisäksi kootaan maksullisen toiminnan hinnoitteluun, kannattavuuteen ja rajauksiin liittyviä ongelmia sekä arvioidaan maksullisen toiminnan kattavuutta. Lopuksi selvityksessä esitetään linjauksia edellä mainittuihin kokonaisuuksiin.

Julkaisu on koottu yhteistyössä työryhmän kanssa, joka koostuu hallinnonala koskevien maksuasetusten laadintaan osallistuvista ministeriön osastojen ja erillisten yksiköiden asiantuntijoista. Työryhmän puheenjohtajana on toiminut talous- ja suunnittelujohtaja Kati Korpi. Työryhmän jäseninä ovat toimineet erityisasiantuntija Annina Ceder, neuvoteleva virkamies Johanna Kari, johtava asiantuntija Katja Kaukonen, suunnittelupäällikkö Jarkko Kolehmainen, erityisasiantuntija Maija Norilo, lainsäädäntöneuvos Tapio Puurunen, erityisasiantuntija Anni Pöyry, asiantuntija Alekski Rantamaa (sihteeri) sekä budjettineuvos Lauri Taro. Lisäksi selvitystä varten työryhmässä on kuultu valtiovarainministeriön budjettineuvos Niko Ijästä sekä virastojen maksullisen toiminnan asiantuntijoita.

1 Yleiskuva sisäministeriön hallinnonalan maksullisesta toiminnasta

Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan tuotot olivat 118,7 milj. euroa vuonna 2022. Maksullisen toiminnan tuotot ovat nousseet vuodesta 2020 lähtien 39,4 milj. euroa vuoteen 2022, mikä vastaa lähes 50 % nousua. Kasvu selittyy pitkälti poliisin lupa- palvelutuottojen yli 31 milj. euron kasvulla sekä Maahanmuuttoviraston noin 6 milj. euron kasvulla lisääntyneiden hakemusmäärien takia. Tuottojen kasvu näillä toimialoilla selittyy suurelta osin koronapandemian aikaisella tulojen vähenemisellä ja sitä seuranneella rajoitusten poistumisen jälkeisellä kysynnällä. Maksullisen toiminnan tuotot koronapandemiaa edeltävänä vuonna 2019 olivat noin 102,7 milj. euroa. Myös muilla maksutuottoja vähemmän keräävillä kirjanpitoyksiköillä tuotot ovat kasvaneet.

Kuvio 1. Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan osuudet virastoittain vuonna 2022

Maksullisen toiminnan tuotoista noin 95 % (112 milj. euroa) koostui julkisoikeudellisista suoritteista, loput 5 % ovat liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita.

Vuonna 2022 sisäministeriön hallinnonalalla merkittävimmän osuuden julkisoikeudellisesta maksullisesta toiminnasta käsittää poliisin lupapalvelut, jonka tuotot olivat 66,8 milj. euroa. Matkustusasiakirjojen kysyntä lähti huomattavaan nousuun maaliskuun alussa. Ilmeisesti suotuisimmat matkustusnäkyvät, Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus sekä tiedostusvälineiden välittämä tieto poliisin asiakaspalvelun ruuhkista saivat monet ihmiset havahtumaan tarpeeseen uusia passia. Kysyntä jatkui koko loppuvuoden 2022, mikä näkyi lupatuottojen tavoitteen ylittämällä noin 8,5 milj. eurolla (Poliisin tilinpäätös 2022).

Seuraavaksi suurimmat julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot olivat Maahanmuuttoviraston kansalaisuus- ja oleskelupahakemuksista noin 28,3 milj. euroa. Lisääntyneiden hakemismäärien myötä tulot jatkoivat kasvuaan ja tuottotavoite ylittyi reilulla 5 milj. eurolla (Maahanmuuttoviraston tilinpäätös 2022).

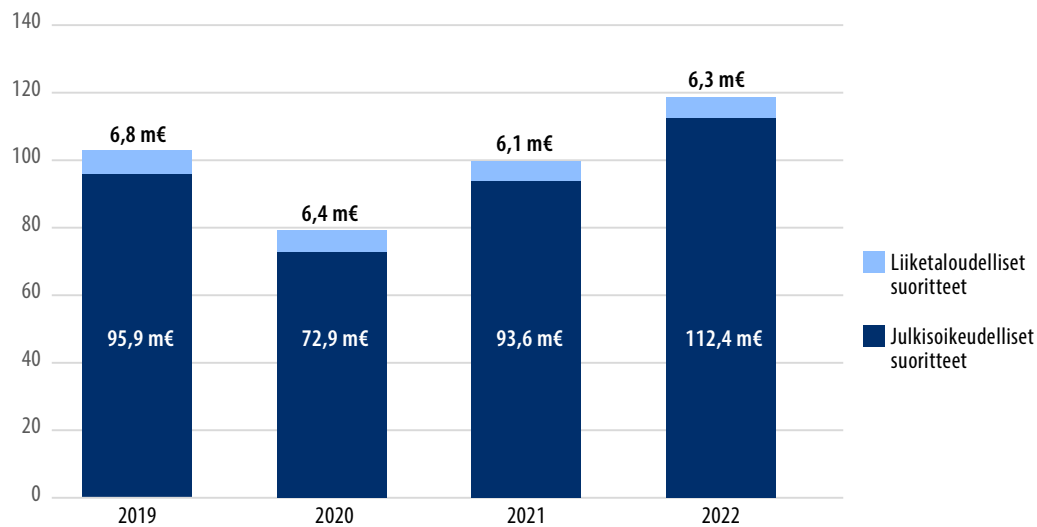
Suojelupoliisin turvallisuusselvityksistä kertyi tilivuodelle 2022 tuottoja yhteensä noin 8,2 milj. euroa, joka ylitti noin 0,4 milj. eurolla tuottotavoitteen. Venäjän viime helmikuussa aloittama hyökkäyssota oli osittaisena syynä selvitysmäärän kasvun jatkumiselle suojelupoliisin kasvunhallintaan liittyvistä toimista huolimatta (Suojelupoliisin tilinpäätös 2022).

Sisäministeriön hallinnonalan liiketaloudellisista suoritteita tuottavat Poliisi, Pelastusopisto, Häätäkeskuslaitos sekä Rajavartiolaitos. Poliisille liiketaloudellisia tuottoja kertyi noin 3,9 milj. euroa ja tuottokertymä pysyi edellisvuoden tasolla. Suurin osa liiketaloudellisista tuotoista kertyi veikkauksen rahapelitoiminnan valvontaan liittyvistä suoritteista (Poliisin tilinpäätös 2022).

Toisin kuin yleisesti hallinnoalalla, Pelastusopiston maksullisen toiminnan tuotoista noin 81 % koostuu liiketaloudellisista suoritteista. Liiketaloudellinen toiminta yhteensä käsittää budjettivaroin tuetun ja markkinahintaisen liiketaloudellisen toiminnan. Tuotot olivat yhteensä 1,0 miljoonaa euroa. Markkinaperusteisesti hinnoiteltavien liiketaloudellisten suoritteiden tuotot olivat 0,9 milj. euroa. Liiketaloudellisten täydennyskoulutuksien määrä nousi edellisvuodesta noin 4 %, koska pandemiatilanteen jälkeen pystyttiin paremmin vastaamaan koulutustarpeisiin. Liiketaloudellisten täydennyskoulutuksien tuotot nousivat vuodesta 2021 noin 6 % (Pelastusopiston tilinpäätös 2022).

Kriisinhallintakeskuksella ei ole ollut vuosina 2020–2022 maksullisen toiminnan tuottoja.

Kuvio 2. Sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan tuottojen toteuma 2019–2022 (m€)

2 Maksullisen toiminnan säädöspohja ja ohjeistus

Valtionhallinnon maksullisesta toiminnasta säädetään ja ohjeistetaan seuraavissa laeissa ja asetuksissa:

Laki valtion talousarviosta 423/1988

Asetus valtion talousarviosta 1243/1992

Valtion maksuperustelaki 150/1992

Valtion maksuperusteasetus 211/1992

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) 34 §

Valtiokonttorin ohjeistus: Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelman laatiminen

Lisäksi sisäministeriön hallinnonalan maksullisen toiminnan hinnoittelusta säädetään muun muassa seuraavissa erityislaeissa:

Arpajaislaki 1047/2001 46 §

Laki Pelastusopistosta 607/2006 36 §

Meripelastuslaki 1145/2001 3 §

Pelastuslaki 379/2011 58 §

[Poliisilaki 872/2011 9 luku 1 § ja luvun 10 §:n 2 mom](#)

[Rajavartiolaki 578/2005 15 c §, 77 g §, 81 §](#)

[Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sairausvakuutuslain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettujen erityisajoneuvon käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista koskevasta taksasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen 1 ja 3 §:n muuttamisesta](#)

Suoritteiden luokittelua ja hinnoittelua käsittelevän 3. luvun pohjana on käytetty mm. maksuperustelakia, -asetusta sekä eOppivan kurssia maksullisen toiminnan perusteista.

2.1 Ajantasaiset virastojen maksuasetukset

Asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisien suoritteet tai suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Sisäministeriön hallinnonalalla on voimassa seitsemän maksuasetusta.

Asetusten lukumäärä tulee kasvamaan vuonna 2023 yhdellä, koska Kriisinhallintakeskukseksi (CMC) valmistellaan oma maksuasetus. Kriisinhallintakeskus siirrettiin vuoden 2019 alusta lukien sisäministeriöön ja osaksi sisäministeriön kirjanpitoyksikköä. Tätä ennen keskuksen maksullisista suoritteista säädettiin sisäministeriön asetuksessa Pelastusopiston maksullisista suoritteista. Vuoden 2019 alusta keskuksen maksullisista suoritteista on säädetty sisäministeriön maksuasetuksessa

Kunkin viraston maksullista toimintaa koskevan maksuasetuksen valmistelusta vastaa sisäministeriössä virastoa ministeriön työjärjestyksen mukaan tulosohjaava osasto tai erillinen yksikkö. Sisäministeriön maksuasetuksen valmistelee hallinto- ja kehittämisosasto.

Sisäministeriön hallinnonalan ajantasaiset maksuasetukset ovat:

[Sisäministeriön asetus sisäministeriön suoritteiden maksullisuudesta \(1043/2022\)](#)

[Sisäministeriön asetus poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2023 \(1094/2022\)](#)

Sisäministeriön asetus suojelupoliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2023 (1160/2022)

Sisäministeriön asetus Rajavartiolaitoksen suoritteiden maksuista (258/2016)

Sisäministeriön asetus Rajavartiolaitoksen suoritteiden maksuista annetun sisäministeriön asetuksen muuttamisesta (1199/2021)

Sisäministeriön asetus Häätäkeskuslaitoksen maksullisista suoritteista (1293/2021)

Sisäministeriön asetus Pelastusopiston maksullisista suoritteista (1040/2022)

Sisäministeriön asetus Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2023 (1042/2022)

2.2 Maksullinen toiminta osana talousarviovalmistelua ja tulosoajasta

Talousarviovalmistelun yhteydessä virastot arvioivat talousarviomomenteittain tuotto-tavoitteet talousarviovuodelle. Osana tätä arvioidaan myös maksullisen toiminnan tuotot. Maksullisen toiminnan tunnuslukuja ja kustannusvastaavuuslaskelma on esitetty talousarviossa poliisitoimen, Suojelupoliisin ja Maahanmuuttoviraston toimintamomenteilla. Tavoitteita on asetettu myös kustannusvastaavuudelle. Tapa esittää laskelmat talousarviossa vaihtelevat toimialoittain jonkin verran. Viimeisimmät maksullisen toiminnan budjetoinnista olevat ohjeistukset löytyvät valtiovarainministeriön laadintamääräyksen VN/4842/2020) kohdista 7.12.16–7.12.19.

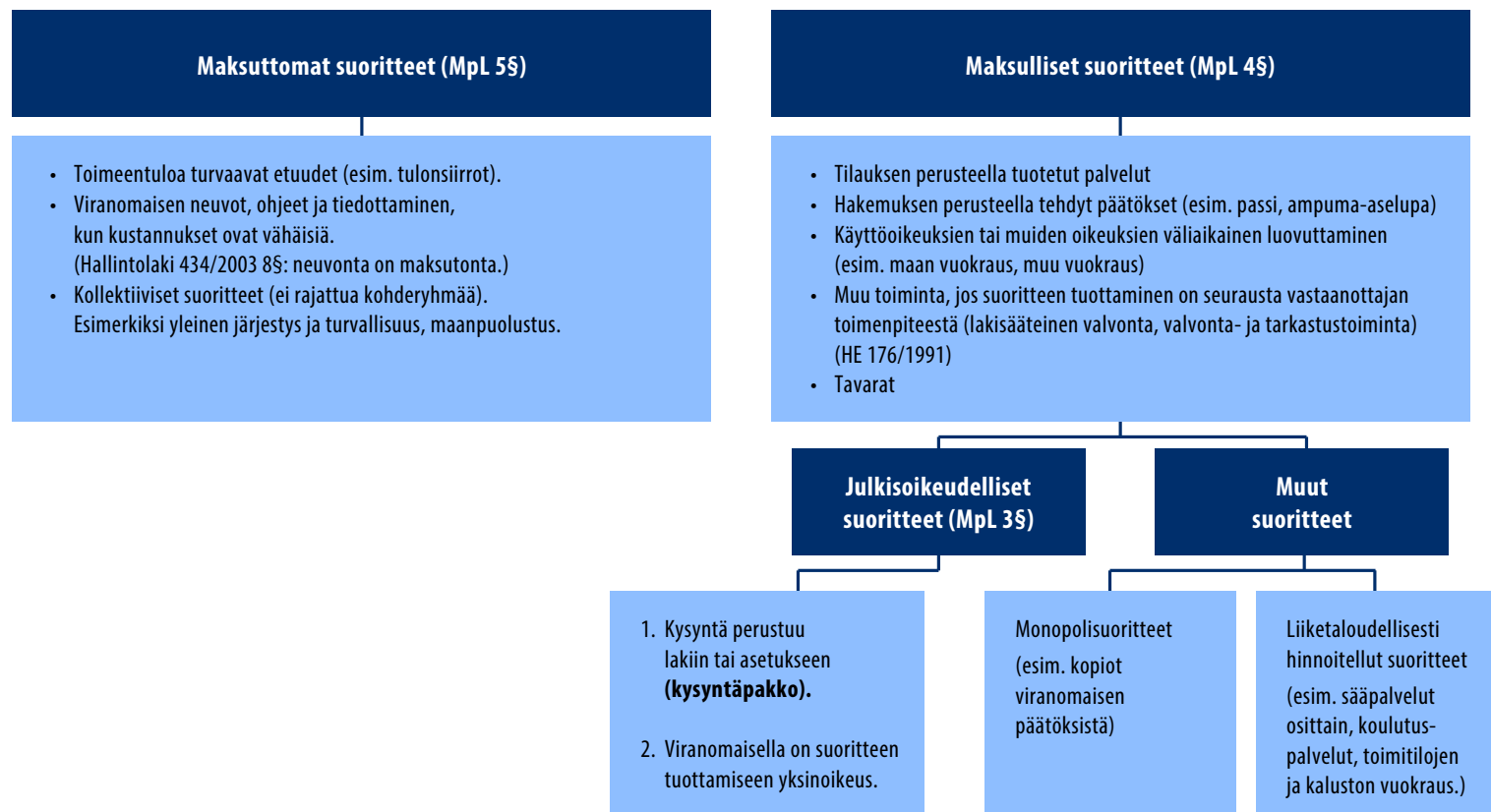
Sisäministeriön hallinnonalan virastoille on viime vuosina asetettu vain harvoin maksullista toimintaa koskevia tulostavoitteita. Tavoitteita esimerkiksi maksullisen toiminnan kustannusvastaavuudelle tai toiminnalliselle tehokkuudelle tarkastellaan uudelleen seuraavalla tulossopimuskierroksella, jolloin myös tulossopimus pohjaa ollaan uudistamassa.

3 Suoritteiden luokittelu ja hinnoittelu

Suoritteilla tarkoitetaan virastojen ja laitosten tuottamia palveluita ja tavaroita. Suoritteiden luokittelun, hinnoittelun ja maksujen perimisen yleisistä periaatteista säädetään valtion maksuperustelaissa ja -asetuksessa.

Suoritteet voivat olla maksuttomia tai maksullisia. Maksuperustelain ja sitä täydentävien erityislakien puitteissa ministeriöt päättävät, mitkä ministeriön ja sen hallinnon alan muiden virastojen suoritteet ovat maksullisia ja miten ne hinnoitellaan.

Kuvio 3. Suoritteiden luokittelu ja hinnoittelu. Lähde: eOppivan Maksullisen toiminnan perusteet -kurssi.

3.1 Maksulliset suoritteet

Suoritteen tulee olla maksullinen erityisesti silloin, kun samaa tai vastaavaa suoritetta tuottaa myös joku muu kuin valtion viranomainen maksullisena ja suorite liittyy vastaanottajan taloudelliseen toimintaan. Lähtökohtaisesti maksullisia suoritteita ovat esimerkiksi tilauksen perusteella tuotetut palvelut, hakemuksen perusteella tehdyt päätökset, käyttöoikeuksien tai muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen (esim. vuokraus), viranomaisen tuottamat tavarat tai muu toiminta, silloin kun suoritteen tuottaminen on seurausta vastaanottajan toimenpiteestä (esim. lakisääteinen valvonta ja tarkastus) (Valtion maksuperustelaki 4 §).

Maksulliset suoritteet luokitellaan edelleen joko julkisoikeudellisiksi suoritteiksi tai muiksi suoritteiksi.

3.1.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Julkisoikeudellisella suoritteella tarkoitetaan maksuperustelain 3 §:n mukaan valtion viranomaisen suoritetta, jonka:

1. kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen (ns. kysyntäpakko) ja jonka
2. tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus.

Sisäministeriön hallinnonalan julkisoikeudellisia suoritteita

Hallinnonalan maksullisesta tuotosta noin 95 % koostuu julkisoikeudellisista suoritteista. Julkisoikeudellisia suoritteita hallinnonalalla ovat esimerkiksi

- poliisin lupapalvelut (mm. passit ja henkilökortit)
- Maahanmuuttoviraston hakemuskäsittely (mm. kansalaisuus ja oleskelulupa)
- Suojelupoliisin turvallisuus selvitykset
- paloilmoinilaitteiston liittymän kytkeminen hätäkeskukseen sekä liittymän testaaminen
- Pelastusopiston kurssit ja koulutukset (osittain)
- Rajavartiolaitoksen kalustolla suoritettavat sairaankuljetukset (sis. kiireelliset sairaankuljetukset ja potilaan siirtokuljetukset).

3.1.2 Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet

Maksuperustelain 7 §:n mukainen muu suorite on kyseessä silloin, kun jompikumpi yllä mainituista julkisoikeudellisen suoritteen edellytyksistä ei täyty. Esimerkiksi viranomaisella voi olla tosiasiallinen yksinoikeus suoritteen tuottamiseen, mutta suoritteen kysyntä ei perustu lakiin tai asetukseen eli suoritteen hankkiminen on vapaaehtoista. Tällaista suoritetta voidaan kutsua myös monopolisuoritteeksi (esimerkiksi kopiot viranomaisen päätöksistä).

Toisaalta markkinoilla voi olla viraston tai laitoksen lisäksi myös muita organisaatioita, jotka tuottavat samaa suoritetta. Tällöin viranomaisella ei ole suoritteen tuottamiseen yksinoikeutta, joten kyseessä on muu suorite. Maksuperustelain 7 §:n mukaiset muut suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein, monopolisuoritteita lukuun ottamatta. Siten näistä suoritteista käytetään usein termiä liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet.

Sisäministeriön hallinnonalan Muut maksuperustelain mukaiset suoritteet

Hallinnonalan maksullisesta tuotosta noin 5 % koostuu liiketaloudellisista suoritteista. Liiketaloudellisia suoritteita hallinnonalalla ovat esimerkiksi

- tilauksesta tehtävät viranomaisen konsultointi- ja asiantuntijapalvelut
- viraston tilojen, kaluston ja välineiden vuokraus
- Maahanmuuttoviraston selvitykset ja tutkimukset
- Häätokeskuslaitoksen automaattisen kiinteistövalvontajärjestelmän hälytysten vastaanottaminen ja välittäminen sekä hälytysten vastaanottamiseen tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen toimintavalmiuden ylläpitäminen
- Pelastusopiston kurssit (osittain).

3.2 Maksuttomat suoritteet

Maksuttomia suoritteita ovat maksuperustelain 5 §:n mukaan esimerkiksi toimeentuloa turvaavat etuudet (esim. tulonsiirrot), viranomaiset neuvot, ohjeet ja tiedottaminen sekä kollektiiviset suoritteet, joille ei ole rajattu tiettyä kohderyhmää (esim. yleinen järjestys ja turvallisuus sekä maanpuolustus).

Sisäministeriön hallinnonalan maksuttomia suoritteita

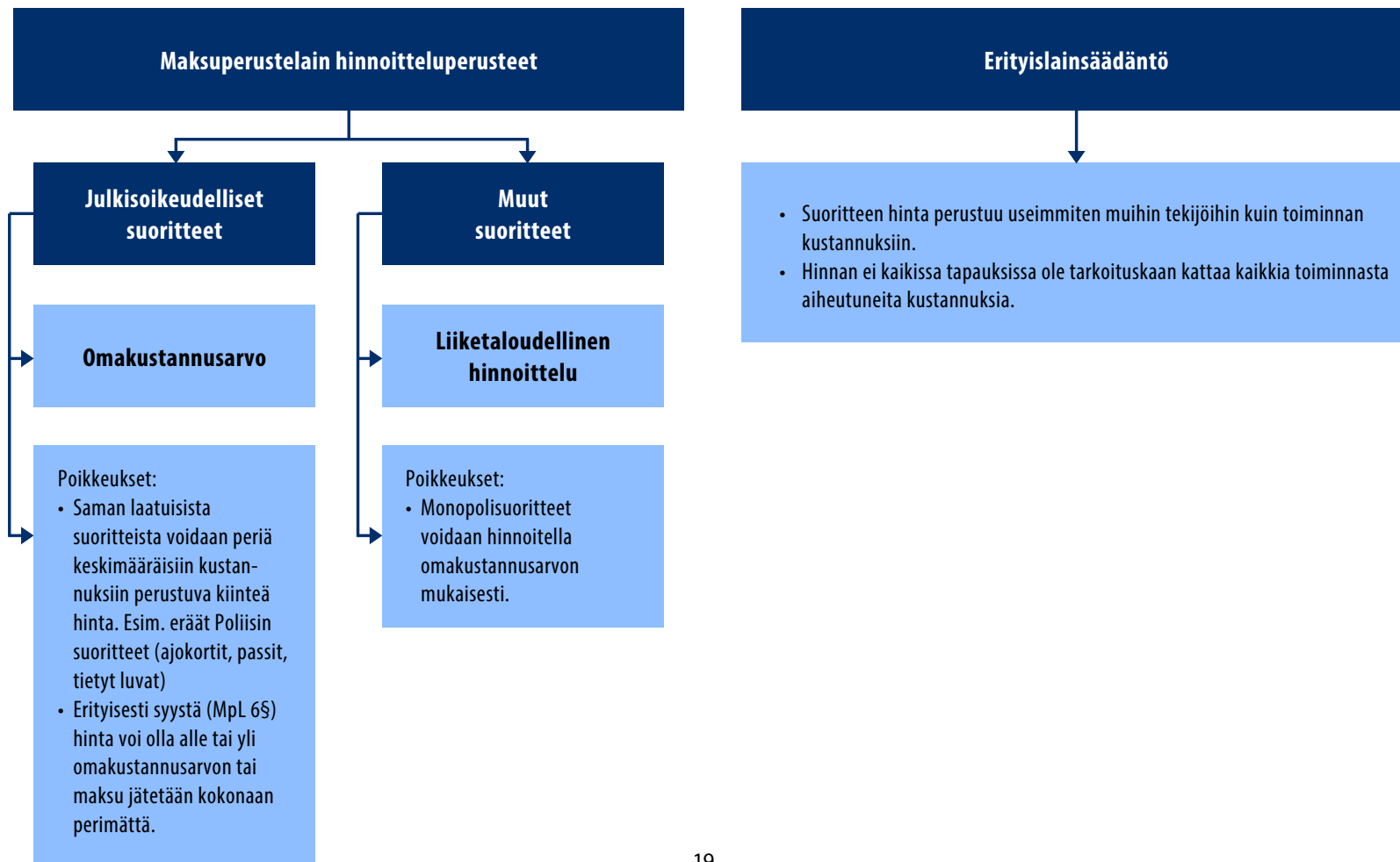
Maksuttomia suoritteita hallinnonalalla ovat esimerkiksi

- poliisin yleiseen järjestykseen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät suoritteet, valvontatehtävät sekä poliisin aloitteesta tapahtuva opastus, ohjeistus ja neuvonta
- Maahanmuuttoviraston oleskelulupahakemus, kun kyseessä on kansainvälisen suojelun perusteella tehty hakemus tai henkilö kuuluu pakolaiskiintiöön
- meripelastukseen liittyvät suoritteet sekä opastus, ohjeistus ja neuvontapalvelut
- rajavyyhykkeellä liikkumiseen liittyvä opastus ja neuvonta sekä lupapalvelut.

3.3 Eri suoriteryhmiä hinnoitteluperusteet

Suoritteiden hinnoittelu määräytyy sen mukaan, onko kyseessä maksuperustelain mukainen julkisoikeudellinen suorite tai muu suorite vai erityislain nojalla hinnoiteltava suorite.

Kuvio 4. Eri suoriteryhmiä hinnoitteluperusteet. Lähde: eOppivan Maksullisen toiminnan perusteet -kurssi.

3.3.1 Maksuperustelain mukaisesti hinnoitellut

Julkisoikeudellisen suoritteiden hinnan tulee maksuperustelain 6 §:n mukaan vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (ns. omakustannusarvo). Suoritteiden omakustannusarvoon luetaan suoritteiden erilliskustannukset sekä suoritteiden tuottamisen aiheuttama osuus yhteiskustannuksista (kuten osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista). Suoritteiden erilliskustannukset aiheutuvat suoraan kyseisen suoritteiden tuottamisesta ja nämä kustannukset jäisivät pois, jos suoritteita ei tuotettaisi. Yhteiskustannuksilla puolestaan tarkoitetaan useammalle suoritteelle tai muulle toiminnalle yhteisiä kustannuksia, kuten toimitilakustannukset.

Julkisoikeudellisen suoritteiden hinta voi kuitenkin poiketa omakustannusarvosta tietyissä tilanteissa. Maksu voi myös olla alle omakustannusarvon tai se voidaan jättää kokonaan perimättä maksuperustelain 6 §:ssä mainituissa tilanteissa (esimerkiksi terveyden- tai sairaanhoitoon, ympäristönsuojeluun tai sosiaalisiin syihin perustuen). Lisäksi erityisestä syystä maksu voidaan määrätä myös yli omakustannusarvon (esimerkiksi ajoneuvon erityistunnus).

Maksuperustelain mukaiset muut suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Valtion talousarviossa voidaan osoittaa määräraha liiketaloudellisin perustein hinnoiteltujen suoritteiden hintojen alentamiseksi (ns. hintatuki). Ns. monopolisuoritteiden osalta hinta voidaan määrätä myös omakustannusarvon mukaisena.

3.3.2 Erityislakien mukaisesti hinnoitellut

Erityislakien nojalla hinnoiteltavien suoritteiden maksujen määrittäminen perustuu useimmiten muihin tekijöihin kuin toiminnan kustannuksiin, eikä hinnan kaikissa tapauksissa ole tarkoituskaan kattaa kaikkia toiminnasta aiheutuneita kustannuksia.

Sisäministeriön hallinnonalan erityislakien mukaiset suoritteet:

Erityislakien mukaisia suoritteita hallinnonalalla ovat esimerkiksi

- Pelastusopiston harjoitusalueella sovellettuina harjoituksina toteutetut kurssit, joilla opetetaan pelastuslaitosten ja sopimuspalokuntien miehistöltä vaadittavaa pelastustoiminnan ammattiteknistä osaamista (Laki Pelastusopistosta 607/2006 36 §).

3.4 Määrävä markkina-asema

Maksuperustelain 7 §:n mukaan liiketaloudellisesti hinnoiteltujen suoritteiden hinnoittelussa tulee huomioida Kilpailulaista erityisesti 7 § ”Määrävän markkina-aseman väärinkäyttö”.

Kilpailulaki 2011/948 7 §

Määrävän markkina-aseman väärinkäyttö

Yhden tai useamman elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän määrävän markkina-aseman väärinkäyttö on kiellettyä. Väärinkäyttöä voi olla erityisesti:

1. kohtuuttomien osto- tai myyntihintojen taikka muiden kohtuuttomien kauppaehtojen suora tai välillinen määrittäminen;
2. tuotannon, markkinoiden tai teknisen kehityksen rajoittaminen kuluttajien vahingoksi;
3. erilaisten ehtojen soveltaminen eri kauppakumppanien samankaltaisiin suorituksiin kauppakumppaneita epäedulliseen kilpailuasetelmaan asettavalla tavalla; tai
4. sen asettaminen sopimuksen syntymisen edellytykseksi, että sopimuspuoli hyväksyy lisäsuoritukset, joilla niiden luonteen vuoksi tai kauppatavan mukaan ei ole yhteyttä sopimuksen kohteeseen.

Sisäministeriön hallinnonalan kilpailulain mukainen toiminta

Kilpailullista toimintaa hallinnonalalla ovat esimerkiksi

- poliisiammattikorkeakoulun majoitustoiminta
- Rajavartiolaitoksen Senaattikiinteistölle tuottamat kiinteistöhoitopalvelut
- Pelastusopiston kurssit (osittain), koulutus- ja majoitustilojen sekä kaluston vuokraus.

3.5 Omakustannusarvo

Valtion maksuperusteasetuksen 1 §:n mukaan suoritteen omakustannusarvoon eli suoritteen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskustannuksiin luetaan erilliskustannusten lisäksi suoritteen tuottamisen aiheuttama osuus hallinto-, toimitila- ja pääomakustannuksista sekä muista valtion viranomaisen yhteiskustannuksista.

Tuotteesta perittävän hinnan tulee julkisoikeudellisissa suoritteissa kattaa suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrä (ns. omakustannusarvo). Vaikka omakustannusarvo ei kaikkien suoritteiden osalta muodosta lopullista suoritteesta perittävää hintaa, sen laskeminen tukee muidenkin suoritteiden hinnoittelua.

Valtiokonttori on antanut ohjeen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmien laatimisesta (VK/99662/00.00.00.01/2022, 16.12.2022). Ohjeen mukaan kirjanpitoyksiköiden tulee maksullisen toiminnan kannattavuuden sekä sen kehityksen seuraamiseksi laatia kustannusvastaavuuslaskelma varainhoitovuosittain. Kustannusvastaavuuslaskelma laaditaan kustakin maksullisen toiminnan osa-alueesta erikseen. Kirjanpitoyksikön tulee esittää yksittäisen osa-alueen kustannusvastaavuuslaskelma tilinpäätöksessä, jos osa-alueen tuotot ovat vähintään 1 milj. euroa.

Kustannusvastaavuuslaskelman laatimisen periaatteita noudattaen voidaan laskea yksittäisen maksullisen toiminnan suoritteen tai suoriteryhmän omakustannusarvo. Kustannusvastaavuus lasketaan Valtiokonttorin ohjeen laskelmakaavan mukaisesti.

Kustannusvastaavuuslaskelmia koskevat mm. seuraavat periaatteet:

- Kustannuksiksi kohdennetaan ne kustannukset, jotka ovat aiheutuneet suoritteiden tuottamisesta ja luovuttamisesta.
- Kustannusten kohdentamisessa eri osa-alueille noudatetaan aiheuttamisperiaatetta.
- Kustannusten on sisällettävä maksullisen toiminnan osuudet viraston yhteiskustannuksista, pääomakustannuksista ja muista laskennallisista eristä.
- Eri vuosien kustannusvastaavuuslaskelmien tulee olla vertailukelpoisia.
- Laskelmien periaatteet tulee dokumentoida ja niiden tulee olla saatavilla laskelmien oikeellisuuden varmentamiseksi.

Valtiokonttori on antanut virastojen yhteistä kustannuslaskentamallia koskevan ohjeistuksen (VK/1106/04.00.00/2016). Kustannuslaskentamallin käyttöönotolla tavoitellaan kirjantapitoyksiköiden taloudellisuuden ja tuottavuuden raportoinnin yhtenäisyyttä.

Sisäministeriön hallinnonalan kirjantapitoyksiköissä on pääasiassa käytössä Valtiokonttorin yhtenäisen kustannuslaskentamallin mukaisesti toteutettu kustannuslaskenta, jota käytetään maksullisen toiminnan hinnoittelulaskelmien pohjana. Osa virastoista on ottanut mallin käyttöön vuoden 2023 kustannuslaskennassa ja Pelastusopisto siirtyy malliin arviolta vuonna 2024. Poliisihallitus arvioi tulevana syksynä kustannuslaskentamallin soveltuvuutta poliisin laskentaan.

Hinnoittelulaskelmissa välilliset kustannukset on kohdennettava suoritteille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Sisäministeriön hallinnonalalla kustannusajurina käytetään pääasiassa toteutunutta työaikaa. Maksulliseen toimintaan käytettyä työaikaa ja toiminnasta aiheutuvia menoja seurataan suorite-tililuokan avulla.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat on tehty suoriteryhmittäin ja osittain suoritteittain.

3.6 Julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön mukainen maksuttomuus

Julkisuuslain muuttamisen päivityksessä 2005 täsmennettiin lain 34§ perusteita viranomaisen yleisen tiedonsaatioikeuden perusteella antamista kopioista perittävistä maksuista. VM antoi tuolloin ohjeen julkisuuslain soveltamisesta suhteessa maksuperustelakiin (VM 17/01/2005). Maksu voidaan määrätä kustannusvastaavuusperiaatetta noudattaen. Maksua ei kuitenkaan peritä esimerkiksi silloin, kun asiakirjasta annetaan tietoa suullisesti, se annetaan viranomaisen luona luettavaksi tai sähköisesti tallennettu asiakirja lähetetään tiedon pyytäjälle sähköpostilla. Maksua ei voi myös periä silloin, kun asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvollisuuden piiriin.

Asiakirjan antamisesta viranomaisen luona luettavaksi voidaan periä maksu asiakirjan esille hakemisesta, jos asiakirja ei ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen käyttämän asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla tai sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

VM:n suosituksen mukaisesti maksujen periminen vietäisiin maksuasetukseen tekstimuotoilulla, jossa todetaan asianomaisen viraston päättävän maksujen suuruudesta.

Julkisuuslain lisäksi tietopyyntöjä viranomaisille tehdään tietosuojaa koskevan direktiivin perusteella. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 12 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua rekisteröidyn pyynnöstä tehtävästä toimenpiteestä peritään maksu, jos rekisteröidyn toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton tai kohtuuton.

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen maksullisuus on viety hallinnonalan jokaiseen maksuasetukseen. Sen sijaan muotoiluissa on eroja ja osassa maksuasetuksia tiedollahaun hinta on määritelty maksuasetuksessa viraston päätökseen viittaamisen sijaan.

Julkisuuslain uudistus on käynnissä ja suositukset on tarkistettava muutoksia vastaaviksi sen valmistuttua. Myös maksuperustelain uudistamisesta on käyty keskusteluita.

4 Maksullinen toiminta virastoittain

4.1 Sisäministeriö

Sisäministeriön maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisoikeudellisista maksullisista suoritteista ja liiketaloudellisesti hinnoitelluista suoritteista. Sisäministeriön maksuasetus koskee koko sisäministeriön kirjanpitoyksikköä eli myös Kriisinhallintakeskusta. Sisäministeriön kirjanpitoyksiköllä ei ole erillislakien mukaan hinnoiteltuja suoritteita.

Kriisinhallintakeskuksen maksullisen toiminnan osalta selvitetään oman maksuasetuksen antamista. Kriisinhallintakeskuksen maksullista toimintaa on avattu tarkemmin kappaleessa 4.2.

4.1.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Ministeriön julkisoikeudellisia suoritteita ovat:

1. Erivapautta hyvinvointialueen pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään koskeva päätös
2. Erivapautta asetuksella säädetyistä viran kelpoisuusvaatimuksista koskeva ministeriön päätös.

4.1.2 Muut maksuperustelain mukaiset suoritteet

Muita maksullisia suoritteita, jotka hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein ovat:

1. Kopiot, tulosteet ja pöytäkirjan otteet ja muut jäljennökset sekä niiden lähettäminen lukuun ottamatta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaisia maksuttomia suoritteita ja saman lain 34 §:ssä mainittuja kopioita ja tulosteita
2. Sisäministeriön ja Kriisinhallintakeskuksen hallinnassa olevien laitteiden käyttö
3. Koulutukseen, luennointiin, tutkimukseen, selvitykseen tai muuhun toimeksiantoon perustuvaan tehtävään liittyvät asiantuntijapalvelut lukuun ottamatta palveluita, jotka tukevat kirjanpitoyksikön maksutonta toimintaa
4. Muu toimeksiantoon perustuva tai siihen verrattava kirjanpitoyksikön toimialaan kuuluva suorite

Taulukko 1.

Vuosi	2020	2021	2022
Maksullisen toiminnan tuotot € yhteensä	2 080	2 860	1 300

Maksullisen toiminnan tuotot muodostuivat sisäministeriön pelastusosaston pelastuslain (379/2011) mukaisista erivapauspäätöksistä, joiden antaminen on edellä mainitussa laissa määrätty sisäministeriön tehtäväksi. Koska erivapauspäätösten antaminen on viranomais-toimintaa, kyseessä ei ole kilpailullinen toiminta.

Erivapauspäätöksiä laskutettiin 5 kpl (260 euroa/kpl) vuonna 2022. Sisäministeriön maksullisen toiminnan tuotot vuonna 2022 olivat 1 300 euroa. Muista ministeriön maksuasetukseen sisällyvistä suoritteista ei ole viime vuosina peritty maksuja.

Suoritteiden hinnoittelun ja kustannuslaskennan oikeellisuus edellyttää sitä, että henkilöt kirjaavat käyttämänsä työajan oikein Kieku-järjestelmään. Koska sisäministeriön maksullinen toiminta on hyvin vähäistä, voidaan hinnoittelu tehdä tarvittaessa myös työaika-arvioiden perusteella.

4.2 Kriisinhallintakeskus

4.2.1 Kriisinhallintakeskuksen järjestämä koulutus

Siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004, jäljempänä *siviilikriisinhallintalaki*) 4 a §:n mukaan sisäministeriön yhteydessä on Kriisinhallintakeskus. Pykälässä säädetään keskuksen tehtäväksi muun muassa rekrytoida kriisinhallintaan ulkomaille lähetettäviä siviilihenkilöitä ja järjestää siviilihenkilöiden kriisinhallintakoulutusta.

Ennen 1.1.2019 Kriisinhallintakeskus oli Pelastusopiston yksikkö. Sisäministeriön asetuksessa Pelastusopiston maksullisista suoritteista (706/2017) säädettiin keskuksen suoritteista. Asetuksen mukaan siviilikriisinhallintalaissa tarkoitetut kurssit ovat valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuja koulutustoimintaan liittyviä maksuttomia julkisoikeudellisia suoritteita.

Vuodesta 2019 Kriisinhallintakeskuksen maksullisista suoritteista on säädetty sisäministeriön asetuksessa sisäministeriön maksullisista suoritteista. Asetuksessa ei säädetä siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettujen koulutusten maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Siksi Kriisinhallintakeskus on veloittanut keskuksen koulutuksiin osallistuneilta ulkopuolisilta henkilöiltä koulutukseen osallistumisesta muina tuottoina. Tarkoituksena on vuonna 2023 säätää Kriisinhallintakeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuttomuudesta sekä suoritteiden veloituksista erillisessä sisäministeriön asetuksessa Kriisinhallintakeskuksen suoritteiden maksullisuudesta.

Kriisinhallintakeskus järjestää seuraavia koulutuksia:

Siviilikriisinhallinnan peruskurssi, joka valmistaa siviilikriisinhallinnan kenttätehtäviin, ja sen suorittaminen katsotaan merkittäväksi eduksi tehtäviin hakeuduttaessa. Kriisinhallintakeskus valitsee osallistujat ensisijaisesti siviilikriisinhallintatehtäviin rekrytoitavuuden perusteella. Peruskurssin maksu on ollut 600 euroa, mutta vuosina 2020–2022 kursseilla ei ole ollut sellaisia osallistujia, joilta maksu oltaisiin peritty.

HEAT-turvallisuuskurssi on pakollinen siviilikriisinhallintatehtävissä korkean riskin alueella palveleville. Kurssille osallistuu sekä korkean riskin alueen tehtäviin valittuja että niille tulevaisuudessa hakeutuvia asiantuntijoita. Kurssimaksu on ollut 1 800 euroa.

Kriisinhallintakeskus järjestää siviilikriisinhallinnan syventäviä kursseja siviilikriisinhallinnan keskeisistä teemoista tarpeen ja resurssien mukaan. Kurssimaksu on ollut 600 euroa. Kokonaan etänä pidetyt kurssit ovat olleet kaikille osallistujille ilmaisia.

Siviilikriisinhallinnan perehdytyskurssin tarkoituksena on tutustuttaa tehtäviin valitut asiantuntijat Kriisinhallintakeskukseen työnantajana ja tulevaan toimialueeseen ja operaatioon. Perehdytyskursseilla ei ole sellaisia osallistujia, joilta perittäisiin maksu.

Vaalitarkkailun peruskurssi on tarkoitettu lyhytaikaisiksi vaalitarkkailijoiksi Kriisinhallintakeskuksen kautta hakeutumisesta kiinnostuneille. Kursseille on toistaiseksi osallistunut vain vaalitarkkailutehtäviin rekrytoitavissa olevia, eikä maksua ole peritty. Tulevaisuudessa kursseille voitaisiin ottaa myös muita osallistujia.

Vastaavia koulutuksia järjestävät myös muut tahot, lähinnä ulkomailla. Koulutusten järjestäjissä on niin valtiollisia toimijoita kuin yksityisiä yrityksiä ja järjestöjä. Vuonna 2022 valtiollisista toimijoista esim. saksalainen Zentrum für Internationale Friedenseinsätze (ZIF) veloittaa HEAT-turvallisuuskurssista 1 500 euroa ja ruotsalainen Folke Bernadotteakademin (FBA) 32 500 SEK. Säätiöpohjaisen alankomaalaisen Centre for Safety and Development (CSD):n HEAT-kurssi maksaa 3 250 euroa ja yksityisen isobritannialaisen Hostile Environment Training Ltd:n kurssi 1 440 Iso-Britannian puntaa.

Kriisinhallintakeskuksen järjestämiseen koulutuksiin osallistuu:

1. henkilöitä, jotka ovat jo tulleet valituksi vaalitarkkailu- tai kriisinhallintatehtäviin Kriisinhallintakeskuksen kautta ja valmistautuvat ulkomaille lähtöön;
2. henkilöitä, jotka ovat ilmaisseet kiinnostuksensa vaalitarkkailu- tai kriisinhallintatehtäviin ja ovat Kriisinhallintakeskuksen arvion mukaan niihin rekrytoitavissa;
3. henkilöitä, jotka Kriisinhallintakeskus on kutsunut koulutuksiin (siviilikriisinhallintaoperaatioiden paikallistyöntekijät, vastavuoroisuuteen perustuva muiden maiden viranomaisten henkilöstön kutsuminen);
4. henkilöitä, joiden työnantaja on heidät sinne lähettänyt (muut Suomen valtion viranomaiset, muiden valtioiden viranomaiset, kansalaisjärjestöt);
5. poikkeuksellisesti muita yksittäisiä henkilöitä (esim. muiden maiden operaatioon valitsevat yksityishenkilöt, freelancer-toimittajat).

Kriisinhallintakeskus on määrittänyt maksulliseksi suoritteeksi kriisinhallintakoulutuksen edellä 4 ja 5 kohdassa mainituille henkilöille.

Kriisinhallintakeskus on määrittänyt koulutukseen osallistumisten veloitukset omalla päätöksellään.

Koulutusten hinnoittelua ei ole tehty ministeriössä vuonna 2021 käyttöönotetun valtion yhteisen kustannuslaskentamallin mukaisesti, jossa omakustannushinnan laskenta perustuu erillismenoihin ja työaikojen suhteessa vyörytettyyn osuuteen yleiskustannuksista. VK:n mallin mukainen hinnoittelu tehdään sen jälkeen, kun päätös koulutusten maksullisuudesta/maksuttomuudesta on tehty.

Kohdassa 1 tarkoitettujen henkilöiden koulutuskustannukset on veloitettu ulkoministeriön talousarviomomentilta, koska ulkoministeriö vastaa kriisinhallintatehtäviin lähetettävien henkilöiden kustannuksista. Kohdassa 2 tarkoitettujen henkilöiden osalta koulutuksista ei ole peritty maksua, koska koulutus liittyy kiinteästi valmiuteen rekrytoida osaavia henkilöitä kriisinhallintatehtäviin. Myöskään kohdassa 3 tarkoitettuilta henkilöiltä ei ole peritty maksua, koska muutoin siviilikriisinhallintaoperaatioiden paikallistyöntekijöiden ei olisi mahdollista niihin osallistua ja koska melko usein muista maista tulevat koulutettavat tuovat koulutuksiin kansainvälistä näkökulmaa ja totuttavat ulkomaille siviilikriisinhallintatehtäviin rekrytoitavia henkilöitä kansainväliseen työympäristöön. Myös kielitaidon harjaannuttaminen on yksi järjestelyn hyödyistä, kun kriisinhallintatehtäviin hakeutuvat pääsevät puhumaan heidän kanssaan englantia ja mahdollisesti muitakin

kieliä. Kriisinhallintakeskus kutsuu toisinaan vastavuoroisuuteen perustuen myös muiden maiden viranomaisten edustajia koulutuksiinsa, samoin kuin Kriisinhallintakeskus voi lähettää osallistujia heidän kursseilleen.

Kriisinhallintakeskuksen järjestämät koulutukset on rahoitettu keskuksen toimintamenoista. Menoja on osaltaan kompensoitu 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuilta henkilöiltä velotetuilla maksuilla. Heiltä tai heidän taustaorganisaatioiltaan on peritty koulutuksista osallistujan aiheuttamat lisäkustannukset.

4.2.2 Maksullinen toiminta

Kriisinhallintakeskuksen koulutukset järjestetään ensisijaisesti keskuksen omasta tarpeesta johtuen, Kriisinhallintakeskuksen lakisääteisiin tehtäviin perustuen. Edellä kuvatusti niihin kuitenkin osallistuu myös muita kuin kriisinhallintatehtäviin rekrytoitavia. Kriisinhallintakeskus ei lähtökohtaisesti järjestä erillisiä koulutuksia ulkopuolisen tahon tilauksesta. Toisaalta vastaavia koulutuksia järjestävät myös muut tahot.

Vaikka Kriisinhallintakeskuksen järjestämät koulutukset eivät varsinaisesti ole tilauksesta tai muusta toimeksiannosta tuotettuja, lienee niitä kuitenkin pidettävä maksuperustelain 4 §:n 2 momentin perusteella maksullisina suoritteina, kun otetaan huomioon, että niitä tuottavat muutkin. Jos koulutukset katsottaisiin kokonaan maksuttomiksi, olisi tällä vaikutuksia Kriisinhallintakeskuksen taloudelliseen asemaan ja toisaalta ilmaiset koulutukset voisivat houkutella huomattavan määrän ulkopuolisia hakijoita, mikä osaltaan aiheuttaisi mm. valintaprosessin kuormittumista.

Kriisinhallintakeskuksen maksullisen toiminnan monimuotoisuuden johdosta maksullisen toiminnan linjausten valmistelua jatketaan yhdessä valtiovarainministeriön kanssa elokuussa 2023.

4.3 Poliisi

Poliisin maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisista- ja liiketaloudellisista suoritteista.

4.3.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Kiinteämaksuisia julkisoikeudellisia suoritteita ovat sisäministeriön asetuksen poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2023 (1094/2022) 5 §:n mukaisesti poliisin maksuasetuksen maksuliitteen mukaiset paikallispoliisin, Poliisihallituksen sekä Poliisiammattikorkeakoulun suoritteet sekä muut suoritteet. Suurin osa näistä suoritteista on poliisin lupahallintoon liittyviä suoritteita eli matkustusasiakirjoja, aselupa-asioita, yksityisen turva-alan lupia, yleisötilaisuuksiin ja ilmoituksiin sekä arpajaisiin ja rahankeräykseen liittyviä suoritteita. Merkittävimmän osan muodostavat passit ja henkilökortit, joita on 92 % kaikista poliisin lupa-asioista. Poliisi myönsi vuonna 2022 maksullisia lupia yhteensä 1 549 528 kpl.

Omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet ja omakustannusarvon mukainen poliisin virka-apu on listattu sisäministeriön asetuksen poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2023 (1094/2022) 6 §:ssä. Näitä ovat esimerkiksi poliisin toimitiloihin ja hätäkeskukseen liitetyn rikosilmoitinlaitteen ja poliisin vastaanottaman vartioimisliikkeen välittämän aiheettoman hälytyksen johdosta suoritettut toimet sekä ampumaradan tarkistaminen.

4.3.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Liiketaloudellisia perustein hinnoiteltavat suoritteita ovat puolestaan listattu sisäministeriön asetuksen poliisin suoritteiden ja virka-avun maksullisuudesta vuonna 2023 (1094/2022) 9 §:ssä. Näitä ovat esimerkiksi tilauksesta tehtävät suunnittelu-, asiantuntija- ja konsultointipalvelut ja tilauksesta tehtävät tilastot ja selvitykset.

4.3.3 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Taulukko 2.

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	40 156	55 260	71 514
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	51 041	53 450	59 337
Kustannusvastaavuus %	79 %	103 %	120 %

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	4 385	3 922	3 944
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	4 290	3 771	3 732
Kustannusvastaavuus %	102 %	104 %	106 %

Luvut poimittu tai laskettu poliisin tilipäätöksestä 2022, taulukko 19, Poliisihallinnon kustannusvastaavuuslaskelmat 2020–2022, sivu 47.

Poliisihallinnon maksullisen toiminnan tuotot koostuvat julkisoikeudellisista tuotoista sekä liiketaloudellisista tuotoista. Suurin osa maksullisen toiminnan tuotoista kertyivät poliisin julkisoikeudellisista lupasuoritteista. Vuoden 2022 talousarviossa asetettu tuottotavoite oli maksullisen toiminnan osalta 57,247 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi poliisin toimintamenomomentille yhteensä 75,458 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi ennätysmäärä ja ne nousivat edellisvuodesta 27,5 %, koska passi- ja henkilökorttihakemusten määrät nousivat huomattavasti. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus oli yhteensä 119,6 % (vuosi 2021 103,4 %). Kolmen vuoden keskiarvo oli yhteensä 101,2 % (Poliisin tilinpäätös 2022).

Vuodelle 2022 alkaen ennusteet on tehty edellisvuosista poikkeavasti luparyhmäkohtaisista kustannusvastaavuuslaskelmista Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusraportin ja sisäisen tarkastuksen suositusten perusteella. Luvat ja ilmoitukset on jaettu neljään eri ryhmään, jotka ovat matkustusasiakirjat, ampuma-aseluvat, turva-alan luvat sekä muut luvat. Muut luvat -ryhmä sisältää rahapeli- ja arpajaisluvat, rahankeräykset, yleisötalaisuusasiat ja muut yksittäiset luvat ja ilmoitukset.

Alkuvaiheessa luparyhmäkohtainen laskenta on ollut vielä ennustamista. Luparyhmäkohtainen laskenta osoittaa, että matkustusasiakirjat – ryhmä tuottaa ylijäämää ja muut määrältään pienet luparyhmät puolestaan alijäämää. Toteumatietoa luparyhmäkohtaisesta laskennasta saatiin ensimmäisen kerran vuoden 2022 tilinpäätöksen yhteydessä alkuvuonna 2023.

Poliisihallituksen kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sisältää Poliisiammattikorkeakoulun kilpailullisen toiminnan tuloslaskelman. Poliisihallituksen muilla virastoilla ei ole kilpailullista toimintaa. Poliisiammattikorkeakoulun kampusalueen asuinrakennuksissa asui huoneenvuokralain mukaisilla sopimuksilla poliisiopiskelijoita sekä jonkin verran henkilöstöä. Lisäksi kampusalueella majoittui hätäkeskuspäivystäjätutkintoa suorittavia opiskelijoita. Poliisiammattikorkeakoulu järjesti turvallisuusalan koulutuksia ja toteutti ajokoulutuksia ajoharjoitteluradoilla (Poliisin tilinpäätös 2022).

4.3.4 Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat

Poliisia koskevan maksuasetusvalmistelun osalta haasteita aiheuttaa laajan kokonaisuuden lyhyt valmisteluajataulu. Ehdotukset sisältömuutoksiksi toimitetaan Poliisihallituksesta syyskuun lopussa ja laskenta valmistuu lokakuun loppupuolella. Selvityksessä onkin mahdollinen siirtyminen kaksivuotiseen asetukseen tai Poliisihallituksen aikataulujen aikaistaminen. Kummassakin vaihtoehdossa kustannusvastaavuuslaskenta epätarkentuisi.

Poliisia koskeva maksuasetus on sisällöltään erittäin laaja ja näin ollen lainsäädäntömuutokset saattavatkin aiheuttaa muutostarpeita myös kesken maksuasetuskauden. Muutostarpeiden ennakoiminen on myös haastavaa.

Poliisin maksuasetuksen osalta on siirrytty vuoden 2022 asetuksesta lähtien luparyhmäkohtaiseen kustannusvastaavuuslaskentaan. Matkustusasiakirjat tuottavat ylijäämää ja muut määrältään pienet luparyhmät taas alijäämää. Haasteena onkin kustannusvastaavuuden kehittäminen erityisesti alijäämäisten luparyhmien osalta. Pohdittavana on alijäämäisten luparyhmien tulevaisuuden kustannusvastaavuuden taso sekä lupalajien yhteiskunnallinen merkittävyys. Samalla olennaista on valtion maksuperustelain 6 §:n 5 momentti, jonka mukaan suoritetta tuottavan viranomaisen asiana on huolehtia siitä, ettei suoritteen tuottamisesta aiheudu enempää kustannuksia kuin mitä suoritteen tarkoituksenmukainen laatutaso edellyttää. Toimintoja onkin siis kehitettävä samanaikaisesti järkevästi ja tehokkaasti.

4.4 Suojelupoliisi

Suojelupoliisin maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisista suoritteista ja liiketaloudellisin perusteisen hinnoiteltavista suoritteista.

4.4.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Kiinteämaksuisia julkisoikeudellisia suoritteita ovat sisäministeriön asetuksen suojelupoliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2023 (1160/2022) 2 §:n mukaisesti suojelupoliisin maksuasetuksen maksuliitteen suoritteet. Nämä suoritteet ovat turvallisuusselvityksiä. Suojelupoliisin maksullinen palvelutoiminta liittyy turvallisuusselvityksiin. Turvallisuusselvitysyksikössä laaditaan suppeita, perusmuotoisia ja laajoja henkilöturvallisuusselvityksiä sekä yritysturvallisuusselvityksiä, jotka ovat julkisoikeudellisia turvallisuusselvityslakiin perustuvia suoritteita. Näiden lisäksi tehdään niin sanottuja liitettyjä turvallisuusselvityksiä, mikä tarkoittaa sitä, että mikäli henkilöllä on jo voimassa oleva selvitys, voidaan uusi hakemus liittää aiemmin laadittuun voimassa olevaan selvitykseen. Ulkomaansidonnaisuuksien selvittäminen on otettu yhä laajemmin osaksi turvallisuusselvityksiä. Maksuttomia selvityksiä ovat vain poliisin henkilöstön ja Poliisiammattikorkeakouluun tutkintoon johtavaan koulutukseen valittavien henkilöiden selvitykset sekä EU-komissiolle tehtävät selvitykset. Suojelupoliisin turvallisuusselvitystoiminnassa on tärkeää huomioida turvallisuusselvitysten merkitys kansallisen turvallisuuden suojaamisessa.

4.4.2 Liiketaloudelliset suoritteet

Suojelupoliisin liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavilla suoritteilla tarkoitetaan valtion maksuperustelain 7 §:ssä tarkoitettuja suoritteita. Tällaisia liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavia suoritteita ovat sopimuksen perusteella tehtävät viraston asiantuntija- ja konsultointipalvelut.

4.4.3 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Taulukko 3.

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	7 067	7 689	8 568
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	6 277	7 523	8 296
Kustannusvastaavuus %	113 %	102 %	103 %

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	-	-	-
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	-	-	-
Kustannusvastaavuus %	-	-	-

Luvut suojelupoliisin tilipäätöksestä 2022.

Suojelupoliisin maksullisen toiminnan tuotot koostuvat pääosin julkisoikeudellisista tuotoista. Maksuasetus on vuodesta 2022 alkaen mahdollistanut liiketaloudellisen myynnin, mutta toistaiseksi myyntiä ei ole ollut. Arvio on, että myös jatkossa liiketaloudellinen puoli on vähäistä suhteessa koko maksulliseen toimintaan.

Suurin osa maksullisen toiminnan tuotoista kertyi turvallisuuspalveluista. Vuoden 2022 talousarviossa asetettu tuottotavoite oli maksullisen toiminnan osalta 7,8 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi suojelupoliisin toimintamomentille yhteensä 8,6 milj. euroa. Maksullisen toiminnan tuottoja kertyi ennätysmäärä ja ne kasvoivat edellisvuodesta yli 11 %. Maksullisen toiminnan tuotot muodostavat vuodesta riippuen noin 15–20 % kokonaisrahoituksen määrästä.

Toteutunut kustannusvastaavuus on viimevuodet ollut muutaman prosentin yli sadan. Arvion mukaan kustannusvastaavuus toteutuu hyvin.

Kehitysvaiheessa olevat työkalut työllistävät hinnoittelu- ja kustannusvastaavuuslaskelmia tehtäessä. Keväällä/alkukesällä 2023 toteutetaan yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa valtion yhteisen kustannuslaskentamallin käyttöönotto, jonka ennakoidaan tuovan parempia työkaluja laskentaan.

4.4.4 Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat

Rakenteellinen haaste on vuosittain vaihteleva työmäärä, jonka hoitamiseen tarvitaan vaihteleva määrä työntekijöitä. Tämä johtaa siihen, että virasto sitoutuu henkilöstöön pidemmälle aikavälille kuin tiedossa on töitä ja tuloja. Lisäksi mm. tehtävien hoitamisen edellyttämästä koulutuksesta johtuen työntekijämäärää on ennakoitava ajoissa. Jos asiämäärät putoavat ennustamattomasti, maksullisen toiminnan kuluja voi jäädä kattamatta ja viraston riittävä kehysrahoitus olla haasteissa. Hallintaa tehdään viraston riskillä.

4.5 Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisista- ja liiketaloudellisista suoritteista.

4.5.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Julkisoikeudellisia suoritteita ovat Rajavartiolaitoksen aluksilla ja ilma-aluksilla suoritettut kiireelliset sairaankuljetukset sekä rajanylityspaikoilla myönnetyt viisumit ja myönnetyt hätämerkkiluvat.

Omakustannusarvon mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista poikkeaminen:

Meripelastuslain 3§:n 2 kohdan perusteella Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Tässä tarkoituksessa se johtaa ja suorittaa etsintä- ja pelastustoimintaa ja siten pelastustoimintaan merellä kuuluvista kuljetuksista ei peritä omakustannusarvoa vastaavaa hintaa.

Sairasvakuutuslain ja sitä tarkentavan Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (756/2016) perusteella määräytyy ilma-aluksilla suoritettavien sairaankuljetusten hinta, joka ei vastaa omakustannusarvoa.

Omakustannusarvoa alemmat maksut ja maksun perimättä jättäminen:

Rajavartiolaki 15c§ 4 momentin mukaisesti Rajavartiolaitoksen kansainvälisessä tehtävässä antamasta teknisestä tai operatiivisesta avusta voidaan periä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) tarkoitettua omakustannusarvoa alhaisempi maksu, joka vastaa avun antamisesta rajavartiolaitokselle aiheutuneita lisäkustannuksia.

77g§ 1. momentin mukaisesti Rajavartiolaitos vastaa vaativan virka-avun antamisesta aiheutuvista kustannuksista. 2. momentin mukaisesti, jos vaativa virka-apu sitoo suuria voimavaroja tai pitkittyy siten, että siitä aiheutuu Rajavartiolaitokselle merkittäviä kustannuksia, sillä on kuitenkin oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista vaativaa virka-apua pyytäneeltä. Rajavartiolaitos päättää toiminnan muuttumisesta maksulliseksi ja korvauksen perimisestä neuvoteltuaan asiasta vaativaa virka-apua pyytäneen tahon kanssa.

81§:n 1. momentin mukaan Rajavartiolaitoksen muulle viranomaiselle antamasta virka-avusta voidaan periä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) tarkoitettua omakustannusarvoa alempi maksu tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos virka-apyynnössä tarkoitettu tehtävä kuuluu rajavartiolaitoksen omiin tehtäviin tai jos virka-apua annetaan rajavartiolaitoksen oman tehtävän suorittamisen yhteydessä taikka jos asiasta muualla niin säädetään. 2. momentin mukaisesti Rajavartiolaitoksella on valtion maksuperustelain säännösten estämättä oikeus luopua perimästä maksua 26 §:n 2 momentissa tarkoitettua sairaankuljetuksesta, jos maksun periminen yksittäistapauksessa olisi ilmeisen kohtuutonta.

4.5.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Liiketaloudellisia suoritteita ovat palvelussuhdeasuntojen vuokrat ml. käyttökorvaukset, muu vuokraustoiminta, muut liiketaloudelliset suoritteet, potilaan siirtokuljetukset ja kilpailullinen toiminta. Kilpailullinen toiminta on koostunut Senaattikiinteistölle tuotetuista kiinteistönhoitopalveluista, jotka ovat sisältäneet Senaatin hallinnassa ja hoitovastuulla oleviin kiinteistöihin liittyviä lumi- ja vihertöitä niissä kohteissa, joissa se on kokonaistaloudellisesti edullisempaa Rajavartiolaitoksen hoitamana. Tämän lisäksi Rajavartiolaitos on tuottanut Senaatti-kiinteistölle valvontapalvelua (kilpailullisen toiminnan muut tuotot).

Muiden liiketaloudellisten suoritteiden tulot ovat pääosin asiantuntijatyön myyntituloja.

Liiketaloudellista vastiketta alemman vastikkeen periminen:

Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien Rajavartiolaitoksen virkamiesten asunnoiksi tarkoitetuista asuinhuoneistoista voidaan periä liiketaloudellista vastiketta alempaa vastiketta siten kuin siitä on rajavartiolain 81 §:n 3 momentissa säädetty. 3. momentin mukaisesti Rajavartiolaitos voi periä palveluksessaan olevalta virkamieheltä käypää alemman vuokran asunnosta, jos siihen on rajavartiolaitoksessa noudatettava siirtymisvelvollisuudesta tai rajavartiolaitoksen tehtävien järjestämisestä johdettava erityinen syy.

4.5.3 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Taulukko 4. Rajavartiolaitoksen maksullisen palvelutoiminnan tulot tilinpäätöksestä vuosilta 2020–2022:

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Sairaankuljetukset (1 000 €)	405	417	410
Viisumit (1 000 €)	38	30	56
Julkisoikeudelliset suoritteet yhteensä (1 000 €)	443	447	466

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Palvelusuhdeasuntojen vuokrat, ml. käyttökorvaukset (1 000 €)	481	439	440
Muu vuokraus (1 000 €)	93	136	126
Muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 €)	4	2	2
Potilaan siirtokuljetus (1 000 €)	0	106	53
Kilpailullinen toiminta (1 000 €)	0	68	53
Liiketaloudelliset suoritteet yhteensä (1 000 €)	578	751	673
Maksullinen palvelutoiminta yhteensä (1 000 €)	1 021	1 198	1 140

Kansaneläkelaitoksen maksamissa ensihoitopalveluun kuuluvissa kiireellisissä sairaankuljetuksissa siirryttiin soveltamaan 1.9.2016 alkaen sosiaali- ja terveysministeriön asetusta 756/2016, jonka mukaan helikoptereilla tehdyn kiireellisen sairaankuljetuksen korvausperusteena on enintään 1 262 euroa tunnilta. Ennen tätä asetusmuutosta kuljetukset korvattiin Rajavartiolaitoksen omakustannushinnan mukaisesti. Näin ollen Rajavartiolaitoksen helikoptereilla suoritetuista kiireellisistä sairaankuljetuksista saama korvaus ei vastaa Rajavartiolaitoksen omakustannushintaa. Aluksilla tehtyjen sairaankuljetusten laskutus on Rajavartiolaitoksen omakustannushintojen mukaista. Kuitenkin erityisesti ulkomaalaisten kiireellisten sairaankuljetusten osalta Rajavartiolaitos ei kaikissa tapauksissa saa maksullisesta suoritteesta lainkaan korvausta, mikä vaikuttaa kustannusvastaavuuteen. Viisumien hinnan määrää Euroopan unioni.

Taulukko 5. Rajavartiolaitoksen tilinpäätöksen mukaiset kustannusvastaavuuslaskelmat vuosilta 2020–2022:

Tuotetut kiinteistöhoitopalvelut	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Kilpailullisen toiminnan tuotot yhteensä (1 000 €)	208	68	53
Kokonaiskustannukset yhteensä (1 000 €)	197	68	49
Kustannusvastaavuus %	106 %	100 %	108 %

Sairaankuljetustoiminta (alus)	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot yhteensä (1 000 €)	204	232	229
Kokonaiskustannukset yhteensä (1 000 €)	363	261	354
Kustannusvastaavuus %	56 %	89 %	65 %

Sairaankuljetustoiminta ml. potilaan siirtokuljetus (ilma-alus)	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot yhteensä (1 000 €)	201	291	234
Kokonaiskustannukset yhteensä (1 000 €)	1 966	2 899	2 563
Kustannusvastaavuus %	10 %	10 %	9 %

Viisumit, muut luvat ja päätökset	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot yhteensä (1 000 €)	38	30	58
Kokonaiskustannukset yhteensä (1 000 €)	32	26	59
Kustannusvastaavuus %	118 %	117 %	97 %

Vuokraustoiminta (Palvelussuhdeasunnot/muu vuokraus)	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot yhteensä (1 000 €)	575	575	565
Kokonaiskustannukset yhteensä (1 000 €)	1 197	1 063	1 034
Kustannusvastaavuus %	48 %	54 %	55 %

4.5.4 Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohtat

Kustannusvastaavuuslaskelmien perusteella voidaan todeta helikoptereiden sairaankuljetusten kustannusvastaavuuden jäävän noin 10 prosenttiin em. lainsäädännön vaikutuksesta. Aluksilla suoritettujen sairaankuljetusten kustannusvastaavuus jää myös omakustannushinnasta, mihin suurimpana syynä on merkittävästi nousseet alusten ylläpidon ja toiminnan kulut, jotka pyritään huomioimaan Rajavartiolaitoksen maksullisen toiminnan suoritteiden hinnoittelun tarkistuksien yhteydessä. Seuraava tarkistus on loppuvuodesta 2023. Vuokraustoiminnan kustannusvastaavuus jää suunnitellusti omakustannushinnoista, mikä johtuu Rajavartiolaitoksen siirtovelvollisten virkamiesten palvelussuhdeasumisen tukemisesta (ns. vuokrakompensaatio).

4.6 Pelastusopisto

Pelastusopiston maksullisista suoritteista säädetään maksuperustelain lisäksi Pelastusopistosta annetun lain 36 §:ssä ja Pelastusopiston maksullisista suoritteista annetussa sisäministeriön asetuksessa (jäljempänä Pelastusopiston maksuasetus).

Pelastusopiston maksullinen toiminta koostuu maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista ja liiketaloudellisin perusteisen hinnoiteltavista suoritteista sekä Pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaisesti hinnoitelluista suoritteista.

4.6.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuja koulutustoimintaan liittyviä maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista Pelastusopisto perii omakustannusarvoa alemman maksun ovat sopimuspalokunnan päällikkökurssi, sivutoimisen teollisuuspa-lopäällikön peruskurssi, Pelastusopistolla järjestettävä vesipelastuskurssi, sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus ja sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan aihekohtainen koulutus (ks. Pelastusopiston maksuasetus 1 §).

Pelastusopistosta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 222/2005 vp) yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan pelastustoimen järjestelmä Suomessa perustuu merkittävil-
tältä osin vapaaehtoisten toimijoiden panokseen. Vapaaehtoiset pelastustoimen yksiköt ja alalla toimivat järjestöt huolehtivat niistä pelastustoimen tehtävistä, joista on pelastusviranomaisten kanssa sovittu. Valtion edun mukaista on pyrkiä lisäämään sellaiseen koulutukseen osallistumista, joka tukee varautumista ja varmistaa pelastustoimen järjestelmän asianmukaisen toiminnan ja palvelujen riittävyyden erityisesti poikkeuksellisen suuria voimavaroja edellyttävissä pelastustoiminnan tilanteissa.

Pelastusopisto perii ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain (1384/2015) 7 §:n mukaisen kelpoisuuskokeen järjestämisestä 375 euron kiinteän maksun valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentin nojalla. Kelpoisuuskokeen hyväksytystä suorituksesta annettavasta todistuksesta peritään 20 euron maksu. (ks. Pelastusopiston maksuasetus 2 §). Vuoden 2024 alusta vastuu ammattipätevyyden tunnustamisesta siirtyy Opetushallituk-selta Pelastusopistolle pelastusalan, nuohoojan ja hätäkeskuspäivystäjän tehtävien osalta. Kyseinen toiminta on melko pienimuotoista.

4.6.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Pelastusopisto hinnoittelee suurimman osan suoritteistaan liiketaloudellisin perustein. Täl-laisia suoritteita ovat esimerkiksi muut kuin edellä luetellut ja sovellettuina harjoituksina toteutettavat kurssit, tilauksesta valmistettu koulutusaineisto sekä koulutus- ja majoitustilo-
jen, harjoitusalueen ja -laitteiden sekä kaluston vuokraus. (ks. Pelastusopiston maksuase-tus 3 §).

4.6.3 Pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaisesti hinnoitellut suoritteet

Pelastusopiston maksullisista suoritteista annetussa sisäministeriön asetuksen 4 §:ssä sää-
detään sovellettuina harjoituksina toteutettavista kursseista. Kurskien hinnoittelu perus-tuu pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan poiketen siitä, mitä

valtion maksuperustelaissa säädetään, Pelastusopiston liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavien suoritteiden hinnoittelu voi poiketa liiketalousperiaatteesta vapaaehtoisten palokuntien koulutuksessa sekä sellaisessa pelastustoimen koulutuksessa, jonka kustannukset muodostuvat erityisen kalliiksi tai jonka kysyntää valtio haluaa lisätä.

Kuten edellä on todettu, valtion edun mukaista on pyrkiä lisäämään sellaiseen koulutukseen osallistumista, joka tukee varautumista ja varmistaa pelastustoimen järjestelmän asianmukaisen toiminnan ja palvelujen riittävyyden erityisesti poikkeuksellisen suurilla voimavaroilla edellyttävissä pelastustoiminnan tilanteissa.

Pelastusopisto perii sovellettuina harjoituksina toteutettavista kursseista, joilla opetetaan pelastuslaitosten ja sopimuspalokuntien miehistöltä vaadittavaa pelastustoiminnan ammattitekniistä osaamista, asiakasmaksuna keskimäärin 85 prosenttia kurssin kuluista. Pelastusopisto voi käyttää edellä mainittujen suoritteiden kustannusten kattamiseen enintään 40 000 euroa vuodessa kuitenkin siten, että osallistujaa kohden voidaan käyttää enintään 550 euroa. (ks. Pelastusopiston maksuasetus 4 §).

4.6.4 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus sekä toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohdat

Luvut Pelastusopiston tilinpäätöksestä 2022. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuuslaskennassa oli tilinpäätöksessä virhe, joka on korjattu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 6.

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	121	89	239
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	344	152	254
Kustannusvastaavuus %	35 %	59 %	94 %

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	830	863	910
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	791	671	827
Kustannusvastaavuus %	105 %	129 %	110 %

Budjettituetut liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	92	80	98
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	145	85	140
Kustannusvastaavuus %	63 %	94 %	70 %

4.6.4.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Valtiovarainministeriö on useasti sisäministeriölle antamissaan lausunnoissa (14.11.2016 VM/1860/00.00.05/2016, 11.10.2019 VM/1757/00.00.05/2019, 25.11.2022 VN/25345/2022) tuonut esiin, että julkisoikeudelliset maksut tulisi määrätä niin, että maksut ovat suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien omakustannusarvon mukaiset. Valtiovarainministeriön mukaan tavoitteena tulisi olla kustannusvastaavuuden saavuttaminen tulevien vuosien aikana tehtävällä asteittaisella kehityksellä. Tässä yhteydessä tulee kuitenkin arvioida, miten maksujen korottaminen vaikuttaisi koulutukseen osallistumiseen ja varautumisen tasoon.

Edellä mainittujen kurssien, joista Pelastusopisto perii omakustannusarvoa alemman maksun, hintoja on vuosittain tarkasteltu ja opettajien työaikakirjauksien kohdennusta kurssien osalta on tarkennettu. Kurssien maksuja on viime vuosina maksuasetuksen uudistamisen yhteydessä asteittain nostettu valtiovarainministeriön esittämällä tavalla, mutta niiden tuotot eivät täysin kata niiden omakustannusarvoa. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti vuonna 2022 oli 94 %.

4.6.4.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Liiketaloudellisesti hinnoitellun toiminnan kustannukset olivat vuonna 2022 yhteensä 967 000 euroa. Liiketaloudellisesti hinnoitellun toiminnat tuotot olivat vuonna 2022 yhteensä 1 008 000 euroa. Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuusprosentti vuonna 2022 oli 110 %.

Liiketaloudellisten markkinahintaisten suoritteiden hinnoittelun tavoitteena on ylittää suoritteiden toteuttamisen omakustannusarvo noin 20 %:lla. Tähän tavoitteeseen on päästy Pelastusopiston arvion mukaan kohtalaisen hyvin päivittämällä vuosittain hinnoittelun pohjatietoja.

4.6.4.3 Pelastusopistosta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaisesti hinnoitellut suoritteet

Pelastusopisto on esittänyt voimassa olevan Pelastusopiston maksullisista suoritteista annetun sisäministeriön asetuksen valmistelun yhteydessä, että asetuksen 4 § poistetaisiin kokonaan. Pelastusopiston mukaan 4 §:n mahdollistamien koulutusten määrä on viime vuosina vähentynyt. Vastaavia kursseja toteutetaan osalle asiakkaista asetuksen 3 §:n mukaisina suoritteina, jolloin tasapuolisuuskulmasta tarkasteltuna hinnoitelluun tulee omat haasteensa.

Esimerkkinä Pelastusopiston esiinnostamista haasteista on se, että 4 §:n perusteella tarjotaan tukea yksityissektorille, mikä ei ole ollut pykälän tavoite eikä tarkoitus. Lisäksi vuonna 2023 hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa voidaan katsoa, että potentiaalisten asiakkaiden rahoitus on aikaisempaa kestävämmällä pohjalla ja asetuksen 4 §:n kaltaista asiakasmaksutukea ei ole perusteltua jatkaa.

Pelastusopiston esitys kyseisen asetuksen kohdan poistamisesta tullaan arvioimaan Pelastusopiston maksuasetuksen uudistamisen yhteydessä syksyllä 2023.

4.6.5 Arvio maksullisen toiminnan kattavuudesta ja mahdollisesta laajentamisesta

Kuten edellä tuotiin esiin, vuoden 2024 alusta vastuu ammattipätevyyden tunnustamisesta siirtyy Opetushallitukselta Pelastusopistolle pelastusalan, nuohoojan ja hätäkeskuspäivystäjän tehtävien osalta. Vielä ei ole tarkkaa tietoa siitä, minkälaisia vaikutuksia tällä on Pelastusopiston maksulliseen toimintaan. Pelastusopisto selvittää asian ja se tullaan huomioimaan Pelastusopiston maksuasetuksen uudistamisessa syksyllä 2023.

Viimeisten vuosien muutokset mm. Covid-19 pandemian myötä ovat vaikuttaneet Pelastusopiston koulutustarjonnan kysyntään. Vuoden 2023 aikana Pelastusopistolla toteutetaan suorituskykyhanke, jonka myötä koko koulutustarjontaa arvioidaan ja mahdollisesti uudistetaan. Hankkeessa tutkintoja tarkastellaan ja käydään läpi, mitä kyvykkyyksiä eri tutkintoihin sisältyy ja mitä pitää pystyä jatkossa tarjoamaan. Kyseinen arviointi tulee mahdollisesti vaikuttamaan maksullisen toiminnan kurssisisältöihin ja kursseista perittäviin maksuihin.

4.7 Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitoksen maksullisesta suoritteista säädetään Hätäkeskuslaitoksen maksullisista suoritteista annetussa sisäministeriön asetuksessa (jäljempänä Hätäkeskuslaitoksen maksuasetus). Hätäkeskuslaitoksen maksullinen toiminta koostuu julkisoikeudellisista suoritteista ja liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavista suoritteista.

4.7.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista Hätäkeskuslaitos perii omakustannusarvon mukaisesti määräämänsä kiinteän maksun, ovat automaattisen paloilmoitinlaitteiston liittymän kytkeminen hätäkeskukseen ja laitteiston liittymän määräajoin suoritettava toimintavalmiuden testaaminen. Kytkentämaksu on 70 euroa liittymältä ja testausmaksu 16 euroa kuukaudessa. (ks. Hätäkeskuslaitoksen maksuasetus 2 §).

4.7.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Suoritteita, jotka Hätäkeskuslaitos hinnoittelee liiketaloudellisin perustein, ovat automaattisen kiinteistövalvontajärjestelmän hälytysten vastaanottaminen ja välittäminen sekä hälytysten vastaanottamiseen tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen toimintavalmiuden ylläpitäminen. Vuosina 2022–2023 Hätäkeskuslaitos laskuttaa kytkentämaksuna 70 euroa ja testausmaksuna 19 euroa kuukaudessa. (ks. Hätäkeskuslaitoksen maksuasetus 3 §).

4.7.3 Maksullisen toiminnan kustannusvastavuus

Taulukko 7. Hätäkeskuslaitoksen vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaiset kustannusvastaavuuslaskelmat vuosilta 2020–2022.

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	2 689	2 727	3 408
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	2415	2 606	3 416
Kustannusvastaavuus %	111 %	121 %	100 %

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	511	521	681
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	400	432	147
Kustannusvastaavuus %	128 %	121 %	463 %

Kustannusvastaavuus on Hätäkeskuslaitoksen arvion mukaan onnistunut kohtalaisesti, vaikka maksullisessa toiminnassa on tapahtunut paljon muutoksia (mm. sopimuksenhallinta ja myyntilaskutus on automatisoitu).

4.7.4 Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohtat

Vuonna 2022 Hätäkeskuslaitos otti käyttöön valtion yhteisen kustannuslaskentamallin, joka muutti maksullisen toiminnan laskentaperiaatteita edellisistä vuosista. Näin ollen vuoden 2022 maksullisen toiminnan tiedot eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Ajuritietona kustannusten jakamisessa toiminnoille alettiin käyttää Kiekuun työtunteja prosenttiosuuden sijaan. Hätäkeskuslaitoksessa ei ole kirjattu operatiivisen henkilöstön työtunteja Kiekuun, joten vuoden 2022 työtunnit on pitänyt siirtää Kiekuun manuaalisesti ja selvittää jokaisen virkamiehen työaika. Suunnitteilla on kaikkien virkamiesten työaikojen siirtäminen Kiekuun sähköisesti.

Ongelmana ilmoitinlaitteiden kohdalla on se, että ilmoitinlaitteissa on yksi yhteinen työjono, josta ei voi nähdä, onko suorite julkisoikeudellinen vai liiketaloudellinen. Lisäksi käytetty työmäärä liiketaloudellisiin suoritteisiin on hankala arvioida. Tämä vääristää julkisoikeudellisen ja liiketaloudellisen kustannusvastaavuuslaskelman lopputulosta vuoden 2022 osalta.

Hätäkeskuslaitokseen on kytketty kaasuilmoitinlaitteistoja sekä lento-onnettomuuspainikkeitä, joiden kytkemisestä ja toimintavalmiuden testaamisesta Hätäkeskuslaitos on perinyt Hätäkeskuslaitoksen maksuasetuksen 2 §:n mukaisen maksun. Hätäkeskuslaitoksen maksuasetuksen mahdolliset muutostarpeet kyseisten maksujen osalta arvioidaan maksuasetuksen uudistamisen yhteydessä syksyllä 2023.

4.8 Maahanmuuttovirasto

4.8.1 Julkisoikeudelliset suoritteet

Maahanmuuttoviraston maksullinen toiminta koostuu pääasiassa oleskelulupien sekä kansalaisuushakemusten- ja ilmoitusten käsittelymaksuista. Suoritteista peritään joko omakustannusarvoa vastaava tai alempi kiinteä maksu ja osa suoritteista on maksuttomia. Omakustannusarvoa alempi käsittelymaksu peritään valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 3 momentin mukaan alaikäisiä koskevista hakemuksista sekä tietyistä ensimmäisistä oleskelulupahakemuksista. Maksuttomia julkisoikeudellisia suoritteita ovat muun muassa kansainvälistä suojelua koskevat hakemukset. Virastolla on myös muiden viranomaisten kanssa samanlaatuisia suoritteita, joista peritään yhteneväinen maksu muiden viranomaisten kanssa. Lisäksi osassa suoritteista käsittelymaksut jaetaan hakemuskäsittelyn eri vaiheissa käsittelyyn osallistuvien viranomaisten (UM, TEM, biometriset tunnisteet DVV) kesken.

Maksuasetuksessa käsittelymaksut on jaettu kahteen eri luokkaan sen mukaan, jätetäänkö hakemus paperisena vai sähköisesti. Sähköisen asioinnin kautta jätettyjen hakemusten käsittelymaksut ovat edullisempia, koska niiden käsittelyprosessi on tehokkaampi, mikä tarkoittaa myös suoritteiden edullisempia omakustannusarvoa vastaavia maksuja. Suoritteiden maksujen erottelu paperisen ja sähköisen hakemuksen välillä ohjaa lupien hakijoita sähköisen asioinnin käyttöön. Tietyissä lupatyypeissä asian käsittely on monivaiheista ja Maahanmuuttoviraston lisäksi myös ulkoministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö osallistuvat hakemuskäsittelyyn. Maksullisten suoritteiden hallinnonalojen (UM, TEM, SM) välisistä menettelyistä on sovittu erillisellä puitesopimuksella.

4.8.2 Liiketaloudellisin perustein hinnoitellut suoritteet

Liiketaloudellinen toiminta on hyvin vähäistä. Tuotot olivat vain noin 20 000 euroa vuonna 2022.

4.8.3 Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Maahanmuuttoviraston maksullisen toiminnan tulot olivat 28,3 milj. euroa ja kustannusvastaavuus oli 67 % vuonna 2022. Kustannustason nousun ja odotettua pienemmän tuotavuuden kasvun myötä kustannusvastaavuus jäi asetettua tavoitetta (75 %) ja edellisiä vuosia alhaisemmaksi. Kokonaiskustannusvastaavuus ei ole 100 % johtuen valtion maksuperustelain (150/1992) 6 §:n 3 momentin perusteella perittävistä omakustannusarvoa

alemmista käsittelymaksuista. Käsittelymaksujen kustannusvastaavuutta tarkastellaan vuosittaisen maksuasetusvalmistelun yhteydessä ja omakustannusarvoa vastaavien suoritteiden käsittelymaksut pyritään asettamaan niin, että kustannusvastaavuus kaikkien suoritteiden osalta olisi pidemmällä aikavälillä 100 %.

Hakemusmäärien oletetaan kasvavan 5–11 % vuositasolla, joka vaikuttaa seuraavien vuosien tuloarvioon. Erityisesti työ- ja opiskeluperusteisten hakemusmäärien oletetaan edelleen kasvavan. Maahanmuuttovirastolla on 58 erityyppistä maksullista suoritetta. Määrä on kasvanut vuodesta 2017 lähtien, kun toimivaltasiirron myötä poliisilta Maahanmuuttovirastolle siirtyi lisää maksullisia lupa-asioita. Lakimuutosten myötä uusia suoritteita on tullut lähes joka vuosi.

Maahanmuuttoviraston kustannuslaskenta toteutetaan Valtiokonttorin yhtenäisen kustannuslaskentamallin mukaisesti. Sähköisten hakemusten omakustannusarvo on kustannuslaskennassa johdettu sähköisen hakemuksen käsittelyajan pituudesta suhteessa paperisen hakemuksen käsittelyajan pituuteen. Paperisten hakemusten omakustannusarvon laskennassa on käytetty suoritetyypin kokonaiskustannuksia vähennettynä sähköisille hakemuksille allokoitulla laskennallisella osuudella, jolloin laskenta ei paperisten hakemusten osalta vastaa tosiasiallisesti niiden kustannuksia.

Taulukko 8.

Julkisoikeudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	22 384	27 397	28 299
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	31 096	37 582	41 956
Kustannusvastaavuus %	72 %	73 %	67 %

Liiketaloudelliset suoritteet	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Tuotot (1 000 €)	-	-	20
Kokonaiskustannukset (1 000 €)	-	-	-
Kustannusvastaavuus %	-	-	-

Luvut Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksestä 2022.

4.8.4 Maksullisessa toiminnassa havaitut haasteet ja ongelmakohtat

Maksullisen toiminnan haasteena on havaittu Maahanmuuttovirastossa sen toiminnan kausi- ja vuosivaihtelu, mikä heijastuu omakustannushintoihin ja asetettaviin käsittelymaksuihin. Maksuasetus annetaan kalenterivuositain ja valmistellaan syksyisin. Asetusvalmistelussa käytetty kustannuslaskenta perustuu sekä edellisvuosien laskentaan, että kuluvan vuoden tammi-elokuun tietoihin. Haasteena syksyn valmistelussa on nähty se, että käsittelymaksujen arviointi perustuu pääasiallisesti kuluvan vuoden laskentaan, johon kausi- ja vuosivaihtelu voi tuoda muutoksia loppuvuoden aikana. Koko vuoden laskennalla kausivaihtelut olisi mahdollista eliminoida, mutta tämä tarkoittaisi maksuasetuksen valmistelun siirtämistä kevääseen ja asetuksen voimassaoloajan muutosta.

Paperihakemusten omakustannushinta ei vastaa hakemusten käsittelymaksuja. Paperisten hakemusten määrä on joissain lupatyypeissä hyvin pieni, mikä nostaa suoritteiden omakustannushintaa merkittävästi. Omakustannushinta voi olla niin suuri, ettei sitä käytännössä ole mahdollista asettaa suoritteen käsittelymaksuksi. Hakemusten käsittelymaksujen tulee myös olla kansainvälisessä ja pohjoismaisessa vertailussa kestäviä, esim. työperusteisten lupien hinnoissa täytyy huomioida myös työvoiman houkuttelevuus – näkökulma. Käsittelymaksut pyritään asettamaan asetusvalmistelussa kestäväälle tasolle niin, että asetettu käsittelymaksu voisi olla voimassa useamman vuoden, ellei toimintaympäristössä tai viraston toiminnassa tapahdu merkittäviä muutoksia, joilla on vaikutuksia omakustannushintaan. Myös useamman viranomaisen osallistuminen oleskelulupien hakemuskäsittelyyn nostaa suoritteiden omakustannushintaa. Kustannuksia ei voida siirtää käsittelymaksuihin täysimääräisesti, koska käsittelymaksut nousisivat kohtuuttomiksi.

Maahanmuuttovirasto suunnittelee vuonna 2023 tekevänsä laskutapamuutoksen koskien paperisten ja sähköisten hakemusten omakustannushinnan erottelemista toisistaan. Ehdotuksen mukaan suoritetyypeille lasketaan jatkossa hakemusmäärillä painotettu keskimääräinen käsittelyaika, johon eri hakemustyyppinä verrataan. Uusi laskutapa ottaa paremmin huomioon hakemusmäärien suuren vaihtelun vireilletulotapojen välillä, mikä parantaa laskelmien tarkkuutta.

5 Yhtenäisyyden lisääminen ja linjausehdotukset

5.1 Yhtenäisyyden lisääminen

Sisäministeriön hallinnonalalla tavoitellaan yhdenmukaisempia käytöntöjä hallinnonalan maksullisessa toiminnassa ja maksuasetusten valmistelussa.

Sisäministeriön hallinnonalan maksuasetusten valmistelussa noudatetaan seuraavia periaatteita:

- Maksuasetus annetaan määräajaksi, joka pääsääntöisesti on kaksi vuotta. Vakiintuneen maksullisen toiminnan osalta (hintavaihtelu ei ole merkittävää tai hintoja ei määritellä maksuasetuksessa) voimassaoloaika voi olla myös kolme vuotta. Mikäli suoritteissa tai hinnoissa on merkittäviä ja säännöllisiä muutoksia, maksuasetuksen voimassaoloaika on yhden vuoden.
- Maksuasetus annetaan aina kalenterivuoden loppuun päättyvänä. Maksuasetus voi tulla voimaan kesken vuoden, mikäli hintojen tai suoritteiden muuttuminen tai muut valmisteluun liittyvät tekijät sitä edellyttävät. Kalenterivuositainen voimassaolo vastaa valtion talousarvion valmistelun vuotuisuusperiaatetta.
- Voimassaolon päättyttyä maksuasetus annetaan pääasiassa uudelleen uutena asetuksena. Maksuasetuksen voimassaolon aikana, mikäli muutokset koskevat vain osaa pykälästä, voidaan maksuasetuksesta päivittää vain muutoksia vaativat pykälät.
- Hinnoittelua varten tuotettavat laskelmat tuotetaan pääsääntöisesti Valtiokonttorin määrittelemän yhteisen kustannuslaskentamallin mukaisella kustannuslaskennalla.
- Suoritteissa, joissa omakustannushinta vaihtelee jonkin verran vuosittain, mutta on tarkoituksenmukaista olla muuttamatta hintaa joka vuosi, voidaan hinta määritellä myös muutaman vuoden keskimääräisen omakustannusarvon perusteella. Tämä tulee perustella maksuasetuksen perustelumuistiossa, eikä se saa johtaa merkittävään alihinnoitteluun.
- Maksuttomat suoritteet tuodaan mukaan maksuasetukseen vain siinä tapauksessa, että maksullisen ja maksuttoman suoritteiden osalta tarvitaan rajanvetoa. Maksuttomat suoritteet voidaan kuvata tarkemmin perustelumuistiossa.

- Maksuasetukseen sisällytettyjen suoritteiden nimikkeiden muotoilun on oltava pääsääntöisesti perusteena olevan lain mukainen. Mikäli nimikettä on poikkeustilanteissa yksinkertaistettava tai muutoin muokattava lainsäädännön mukaisesta kirjauksesta, asetuksessa on viitattava tarkasti siihen lain pykälään, johon maksullisuus perustuu.
- Suoritteiden hinnoittelussa voidaan käyttää suoriteryhmäkohtaista hinnoittelua samanlaatuisten suoritteiden osalta. Samanlaatuisille suoritteille voidaan määrätä samansuuruinen maksu, vaikka suoritekohtainen omakustannushinta poikkeaa toisistaan (MPL 6 § 2 mom). Suoriteryhmäkohtaista hinnoittelua voidaan käyttää myös silloin, jos poikkeavan suoritteen vaikutus kokonaisuuteen on vähäinen (esimerkiksi vähäinen määrä paperihakemuksia).
- Mikäli maksuasetuksessa poiketaan omakustannushinnasta MPL 6 § 3 momentin mukaisilla perusteilla ja maksuasetuksessa määritellään suoritteelle kiinteä hinta, perustelumuiustiossa tuodaan esiin perusteet omakustannushinnan alittavalle hinnoittelulle. Mikäli maksuasetuksessa ei määritellä hintaa, tulee asetuksessa määritellä, miten hinta määräytyy.

Maksuasetuksille ja maksuasetusten perustelumuiustiolle valmistellaan rakennemalli, joita voidaan hyödyntää asetusten valmistelussa. Mallia valmisteltaessa huomioidaan valtioneuvoston asioiden käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa antaman määräyksen ohjeistus esittelylistojen laatimisesta sekä hallituksen esitysten valmistelua koskevat laatimisohteet soveltuvin osin.

5.2 Työryhmän ehdotukset maksullisen toiminnan linjauksiksi

1. Hallinnonalan maksullisen toiminnan tulee olla kattavaa. Maksu tulee periä kaikista viranomaisten tuottamista tavaroista, palveluista ja päätöksistä, jotka on tuotettu tilauksesta, toimeksiannosta, hakemuksesta tai muusta vastaanottajan toimenpiteestä.
2. Julkisoikeudellisten suoritteiden osalta suoritteiden hinnoittelun tulee pääsääntöisesti vastata sen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia (omakustannushinta). Kustannusvastaavuudesta voidaan poiketa asetuksella säätämällä maksuperustelain mahdollistamissa puitteissa (6 § 3 mom), mutta poikkeamiseen tulee aina suhtautua harkiten. Poikkeamisen perusteet tulee kuvata perustelumuistiossa. Alle omakustannushinnan hinnoiteltujen suoritteiden hinnan ylittävät kustannukset katetaan viraston budjettirahoituksella.
3. Liiketaloudellisissa suoritteissa voidaan periä omakustannushinnan ylittävää hintaa, mikäli kyseessä on aito markkinasuorite. Monopolisuoritteet tulee hinnoitella omakustannushinnan mukaisena. Liiketaloudellisten suoritteiden hinta ei voi olla alle omakustannushinnan.
4. Erillislakien perusteella hinnoiteltujen suoritteiden hinnan tulisi mahdollisimman hyvin vastata viranomaiselle suoritteiden tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.
5. Sisäministeriön antamat asetukset hallinnonalan viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta valmistellaan noudattaen kohdan 5.1. periaatteita kuitenkin huomioiden toimialojen maksullisen toiminnan erilaisuuden edellyttämät poikkeamat.

6 Liitetiedot

Selvityksen liitteet

Liite 1 Sisäministeriön maksuasetusten omakustannusarvon mukaiset julkioikeudelliset suoritteet

Liite 2 Sisäministeriön maksuasetusten alle omakustannusarvon hinnoiteltavat suoritteet

Liite 3 Sisäministeriön maksuasetusten liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet

Liite 4 Sisäministeriön maksuasetusten maksuttomat suoritteet

Liite 1: Sisäministeriön maksuasetusten omakustannusarvon mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet

Hätäkeskuslaitos:

- Automaattisen paloilmoinlaitteiston liittymän kytkeminen hätäkeskukseen, kytkentämaksu 70 euroa
- Laitteiston liittymän määräajoin suoritettava toimintavalmiuden testaaminen, testausmaksu 16 euroa kuukaudessa

Pelastusopisto:

- Ammattipätevyyden tunnistamiseen liittyvän kelpoisuuskokeen järjestäminen 375 euroa

Poliisi:

- Poliisin toimitiloihin tai hätäkeskuksiin liitetyn rikosilmoitinlaitteen ja poliisin vastaanottaman vartioimisliikkeen välittämän aiheettoman hälytyksen johdosta suoritettavat toimenpiteet
- Petoeläinvahingon tutkinta ja siihen liittyvät toimenpiteet
- Eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) mukainen tutkinta
- Ampumaradan tarkastaminen
- Tavara-arpajaisten arvannon ja arpojen sekoittamisen valvonta
- Arvauskilpailujen voittajan toteamisen valvonta
- Pyynnöstä tehtävät lentoliikenteen erityiset turvallisuustoimenpiteet, jotka ylittävät ilmailulain (864/2014) ja asianomaisten viranomaisten kulloisenkin turvallisuustilanteen perusteella määrittelemän turvallisuustason
- Metsästyslain (615/1993) mukaiset irtokoiran talteenottoon liittyvät toimenpiteet

- Lakisääteinen tietopalvelu
- Arpajaislain (1047/2001) 43 §:n 2 momentissa tarkoitetuista virallisten valvojen valvontatehtävistä perittävät palkkiot ja korvaukset
- Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 12 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua rekisteröidyn pyynnöstä suoritettava toimenpide, jos rekisteröidyn toimenpidepyyntö on ilmeisen perusteeton tai kohtuuton
- Henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 30 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteröidyn pyynnöstä suoritettu toimenpide, jos rekisteröidyn toimenpidepyynnöt ovat niiden toistuvuudesta tai muusta syystä ilmeisen kohtuuttomia tai perusteettomia
- Muut näihin verrattavat suoritteet

Erikseen maksuasetuksessa määritellyt suoritteet, joiden hinnoittelulla pyritään kattamaan suoritteiden tuottamisen kustannukset:

- Tiedoksiantomaksut (silloin, kun kuuluttaminen on tarpeen hallintolain (434/2003) 54 §:ssä tarkoitetun tiedoksiantovelvollisuuden täyttämiseksi) (maksuasetus 4 §)
- Rahapeliyhteisöiltä perittävä valvontamaksu (maksuasetus 7 §)
- Rahapelitoiminnan tietoteknisen valvonnan laite- ja ohjelmistosuunnittelu sekä niiden hankinta ja ylläpito (maksuasetus 8 §)

Periaatteita:

Suoritteiden tuottamiseen käytetyn työn sekä poliisin antaman virka-avun omakustannushintana käytetään 76 euroa tunnilta sekä ajoneuvolain (82/2021) 2 §:n 27 kohdassa tarkoitetun moottorikäyttöisen ajoneuvon ja vesiliikennelain (782/2019) 3 §:n 1 kohdassa tarkoitetun vesikulkuneuvon käytön omakustannushintana 28 euroa tunnilta. Maksu peritään jokaiselta alkavalta puolelta tunnilta. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettuja palkkioita ja korvauksia.

Rajavartiolaitos:

- Rajavartiolaitoksen aluksilla ja ilma-aluksilla suoritettavat kiireelliset sairaankuljetukset lukuun ottamatta meripelastuslaissa tarkoitettuja pelastustoimintaan merellä kuuluvia kuljetuksia
- Rajanylityspaikoilla myönnettyt viisumit
- Myönnettyt hätämerkkiluvat

Kansaneläkelaitoksen maksamissa sairaankuljetuksissa siirryttiin soveltamaan 1.9.2016 alkaen sosiaali- ja terveysministeriön asetusta 756/2016, jonka mukaan helikoptereilla tehdyn potilaskuljetuksen korvausperusteena on enintään 1 262 euroa tunnilta. Ennen tätä asetusmuutosta kuljetukset korvattiin Rajavartiolaitoksen omakustannushinnan mukaisesti. Näin ollen Rajavartiolaitoksen helikoptereilla suoritetuista sairaankuljetuksista saama korvaus ei vastaa Rajavartiolaitoksen omakustannushintaa. Muilla aluksilla tehtyjen sairaankuljetusten laskutus on Rajavartiolaitoksen omakustannushintojen mukaista. Viisumien hinnan määrää Euroopan unioni.

Sisäministeriö:

- Erivapautta hyvinvointialueen pelastuslaitoksen virkaan tai tehtävään koskeva päätös
- Erivapautta asetuksella säädetyistä viran kelpoisuusvaatimuksista koskeva ministeriön päätös

(Maksun suuruus on erivapautta koskevissa päätöksissä 260 euroa. Maksu peritään myös silloin, kun erivapautta koskevaan hakemukseen annetaan kielteinen päätös.)

Suojelupoliisi:

- Henkilötietojen käsittely rikosasioissa
- Kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 30 §:n 2 momentissa tarkoitettu rekisteröidyn pyynnöstä suoritettu toimenpide, jos rekisteröidyn toimenpidepyynnöt ovat niiden toistuvuudesta tai muusta syystä ilmeisen kohtuuttomia tai perusteettomia.
- Turvallisuusselvitykset

Maahanmuuttovirasto:

- Hakemus Suomen kansalaisuuden saamiseksi tai siitä vapautumiseksi
- Kansalaisuusilmoitus
- Ensimmäinen oleskelulupa työntekoa ja yrittämistä varten
- Uusi määräaikainen oleskelulupa
- Pysyvä oleskelulupa
- Tutkijan, tutkijan perheenjäsenen ja opiskelijan Euroopan unionin sisällä liikkumista koskevaa ilmoitus
- Kausityöhön oikeuttavaan lupaan liittyvää todistus työnteko-oikeuden laajentumisesta
- Kadotetun tilalle annettava muukalaispassi tai pakolaisen matkustusasiakirja
- Tulkkaus
- Peruuttamattomasta ja käyttämättömästä ajanvarauksesta perittävä maksu

Kaikkia virastoja koskeva:

- Tiedon antamisesta julkisuuslain 9 ja 11 §:n nojalla kopiona tai tulosteena peritään maksu, joka vastaa tiedon antamisesta viranomaiselle aiheutuvien kustannusten määrää, jollei tätä alhaisemmasta maksusta erikseen toisin säädetä tai kuntalain (365/1995) nojalla päätetä.
- Tiedon esille hakemisesta aiheutuneita kustannuksia vastaava maksu peritään silloin, kun on pyydetty asiakirjaa, joka ei julkisuuslain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ole yksilöitävissä ja löydettävissä viranomaisen tämän lain mukaisesti pitämästä asiakirjarekisteristä siinä käytettävän asiakirjaluokittelun eikä asiakirjan tunnisteiden avulla taikka sähköisesti ylläpidetystä rekisteristä sen hakutoimintojen avulla.

Liite 2: Sisäministeriön maksuasetusten alle omakustannusarvon hinnoiteltavat suoritteet

Maahanmuuttovirasto:

- Vastaus kansalaisuusaseman määrittämistä koskevaan tiedusteluun
- Muu kuin työntekoon tai yrittämiseen tarkoitettu ensimmäinen oleskelupa
- Uusi määräaikainen oleskelulupa, kun hakija on alaikäinen tai opiskelija
- Oleskelulupakortti
- Hakemus oleskeluluvan peruuttamatta jättämisestä
- Hakemus maahantulokiellon peruuttamiseksi
- Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2004/38/EY, jäljempänä vapaan liikkuvuuden direktiivi, tarkoitettua Euroopan unionin kansalaisen ja rinnastettavan oleskeluoikeuden rekisteröintiä
- Vapaan liikkuvuuden direktiivissä (2004/38/EY) tarkoitettua todistusta EU-kansalaisen pysyvästä oleskeluoikeudesta
- Vapaan liikkuvuuden direktiivissä (2004/38/EY) tarkoitettua Euroopan unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttia tai pysyvää oleskelukorttia
- Pyyntöä annettava todistus
- Jatkolupa työnantajan moitittavan menettelyn takia
- Oleskelulupakortti, joka myönnetään Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle tai hänen perheenjäsenelleen osoitukseksi erosopimuksen (EUVL 12.11.2019, 2019/C 384 I/01) mukaisesta oleskeluoikeudesta ja sen uusimista
- Oleskelulupakortti, joka myönnetään Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle ja hänen perheenjäsenelleen osoitukseksi erosopimuksen (EUVL 12.11.2019, 2019/C 384 I/01) mukaisesta pysyvästä oleskeluoikeudesta ja sen uusimista
- Todistus työnteko-oikeudesta oleskeluluvan nojalla

Pelastusopisto:

- Sopimuspalokunnan päällikkökurssi
- Sivutoimisen teollisuuspalopäällikön peruskurssi
- Pelastusopistolla järjestettävä vesipelastuskurssi
- Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan pedagoginen koulutus
- Sopimushenkilöstön vastaavan kouluttajan aihekohtainen koulutus
- Hälytysajoneuvon kuljettajakurssin kouluttajakoulutus
- Pelastusopiston harjoitusalueella sovellettuina harjoituksina toteutettavat kurssit, joilla opetetaan pelastuslaitosten ja sopimuspalokuntien miehistöltä vaadittavaa pelastustoiminnan ammattiteknistä osaamista (n. 85 % kuluista)

Poliisi:

- Suomen sotiin osallistuneen rintamaveteraanin ja miinanraivauksiin vuosina 1945–1952 osallistuneen henkilön passista peritään alennettu suoritemaksu.

Rajavartiolaitos:

- Rajavartiolaitoksen kansainvälisessä tehtävässä antamasta teknisestä tai operatiivisesta avusta voidaan periä omakustannusarvoa alhaisempi maksu, joka vastaa avun antamisesta rajavartiolaitokselle aiheutuneita lisäkustannuksia.
- Rajavartiolaitoksen muulle viranomaiselle antamasta virka-avusta voidaan periä omakustannusarvoa alempi maksu tai jättää maksu kokonaan perimättä, jos virka-apupyynnössä tarkoitettu tehtävä kuuluu rajavartiolaitoksen omiin tehtäviin tai jos virka-apua annetaan rajavartiolaitoksen oman tehtävän suorittamisen yhteydessä taikka jos asiasta muualla niin säädetään.
- Rajavartiolaitoksella on valtion maksuperustelain säännösten estämättä oikeus luopua perimästä maksua 26 §:n 2 momentissa tarkoitettusta sairaankuljetuksesta, jos maksun periminen yksittäistapauksessa olisi ilmeisen kohtuutonta.

Liite 3: Sisäministeriön maksuasetusten liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet

Hätäkeskuslaitos:

- Automaattisen kiinteistövalvontajärjestelmän hälytysten vastaanottaminen ja välittäminen
- Hälytysten vastaanottamiseen tarvittavien laitteiden ja ohjelmistojen toimintavalmiuden ylläpitäminen

Maahanmuuttovirasto:

- Selvitykset ja tutkimukset
- Henkilöstön asiantuntijapalvelut
- Tilasto- ja tietopalvelut
- Sähköiset tietotuotteet ja palvelut
- Julkaisu- ja kustannuspalvelut
- Ilmoitukset ja tiedotteet viraston julkaisuissa
- Tulostus-, kopiointi- ja postituskulut
- Säilöön otetulle ulkomaalaiselle säilöönottoyksikössä myytävät hyödykkeet

Pelastusopisto:

- Muut kuin liitteessä 2 mainitut alle omakustannusarvon hinnoitellut kurssit ja liitteessä 1 mainittu ammattipätevyyden tunnistamiseen liittyvän kelpoisuuskokeen järjestäminen
- Tilauksesta valmistettu koulutusaineisto
- Konsultointi ja muu siihen verrattava palvelu
- Koulutus- ja majoitustilojen, harjoitusalueen ja -laitteiden sekä kaluston vuokraus (Pelastusopistossa tuntiopettajina toimivien henkilöiden majoitus Pelastusopiston asuntolassa ja kurssihotellissa on maksutonta.)
- Muut erikseen sovitut palvelut

Poliisi:

- Automaattisen rikosilmoitinlaitteiston liittäminen poliisiin ja hätäkeskuksen toimitiloihin sekä laitteiston toimintavalmiuden ylläpitäminen
- Tilauksesta annettavat julkaisut
- Tilauksesta tehtävät suunnittelu-, asiantuntija- ja konsultointipalvelut
- Tilauksesta tehtävät tilastot ja selvitykset
- Poliisin hallitsemien tilojen, kaluston ja välineiden tilapäinen käyttö
- Muut kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tarkoitetut poliisihallinnon ulkopuolisille annettavat jäljennökset, postituspalvelut sekä pyynnöstä hankittavat asiakirjat
- Poliisihallinnon ulkopuolisille tarjottavat koulutus- ja materiaalipalvelut sekä koulutuspalvelut poliisihallinnossa, jos niitä on saatavissa myös ulkopuolisilta, sekä opetuksen liitännäispalvelut
- Asuinhuoneiston vuokraaminen Poliisiammattikorkeakoululta (Poliisiammattikorkeakoulussa tuntiopettajina toimivien henkilöiden majoitus on maksutonta.)
- Muu kuin lakisääteinen tietopalvelu
- Tilauksesta tehtävät tutkimus- ja tuotekehityspalvelut
- Erikoiskuljetusten ja arvokuljetusten avustaminen ja varmistus- ja turvatehtävät sekä kuljettajapalvelut poliisihallinnon ulkopuolisille
- Ampuma-aselainsäädännön soveltamisalaan kuuluviin esineisiin tehtävät merkinnät
- Valokuvaus haettaessa passia poliisilaitokselta Helsinki-Vantaan lentoasemalla
- Muut edellä mainittuihin verrattavat suoritteet

Rajavartiolaitos:

- Tilojen, kaluston ja laitteiden käyttö sekä palkatun henkilöstön ja asevelvollisten käyttö Rajavartiolaitoksen ulkopuolisissa tehtävissä
- Tilauksesta tehtävä suunnittelu-, asiantuntija- ja konsultointipalvelut
- Tilastot ja selvitykset sekä muu tietopalvelu
- Muu tilaukseen tai toimeksiantoon perustuva suorite ulkopuoliselle
- Asiakirjoista annettavat jäljennökset ja kopiot ottaen huomioon mitä julkisuuslaissa on säädetty

Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien Rajavartiolaitoksen virkamiesten asunnoiksi tarkoitettuista asuinhuoneistoista voidaan periä liiketaloudellista vastiketta alemmaa vastiketta siten kuin siitä on rajavartiolaitain 81§:n 3 momentissa säädetty. 3. momentin mukaisesti Rajavartiolaitos voi periä palveluksessaan olevalta virkamieheltä käypää alemman vuokran asunnosta, jos siihen on Rajavartiolaitoksessa noudatettavasta siirtymisvelvollisuudesta tai Rajavartiolaitoksen tehtävien järjestämisestä johtuva erityinen syy.

Sisäministeriö:

- Ministeriön ja Kriisinhallintakeskuksen antamat kopiot, tulosteet, pöytäkirjan otteet ja muut jäljennökset sekä niiden lähettäminen lukuun ottamatta viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisia maksuttomia suoritteita ja laissa tarkoitettuja kopioita ja tulosteita
- Ministeriön ja Kriisinhallintakeskuksen hallinnassa olevien laitteiden käyttö
- Koulutukseen, luennointiin, tutkimukseen, selvitykseen tai muuhun toimeksiantoon perustuvaan tehtävään liittyvät asiantuntijapalvelut lukuun ottamatta palveluita, jotka tukevat ministeriön tai Kriisinhallintakeskuksen maksutonta toimintaa
- Muu toimeksiantoon perustuva tai siihen verrattava sisäministeriön toimialaan kuuluva suorite

Suojelupoliisi:

- Asiantuntija ja konsultointipalvelut

Liite 4: Sisäministeriön maksuasetusten maksuttomat suoritteet

Maahanmuuttovirasto:

- Pakolaiskiintiössä Suomeen otettavan ulkomaalaisen määräaikaista oleskelulupa
- Kansainvälistä suojelua koskevaa hakemus tai uusi määräaikainen oleskelulupa kansainvälisen tai tilapäisen suojelun perusteella
- Oleskelulupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle sillä perusteella, että hän on ihmiskaupan uhri ja uutta määräaikaista oleskelulupaa samalla perusteella
- Oleskelulupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle ulkomaalaislain 52 d §:n perusteella
- Uusi määräaikainen oleskelulupa sillä perusteella, että ulkomaalaisen henkilökohtainen tilanne on erityisen vaikea puolison häneen tai hänen lapseensa perhesiteen voimassaolon aikana kohdistaman tai hyväksymän väkivallan tai hyväksikäytön vuoksi
- Kansalaisuuslain (359/2003) 2 §:n 10 kohdan mukaisen kanssahakijan kansalaisuusilmoitusta tai hakemusta Suomen kansalaisuuden saamiseksi tai siitä vapautumiseksi
- Jatkuva oleskelulupa ulkomaalaiselle, joka on ulkomaalaislain 52 e §:n mukaisesti todistajansuojeluohjelmasta annetun lain (88/2015) mukaisessa todistajansuojeluohjelmassa
- Ulkomaan edustuston palveluksessa olevalle ulkomaalaiselle myönnettävää oleskelulupa
- Kansalaisuusilmoitusta, jonka hakija osoittaa osallistuneensa palvelukseen kutsuttuna, määrättyinä tai vapaaehtoisena Suomen armeijassa vuosina 1939–1945 käytyihin Suomen sotiin
- Kansalaisuusilmoitusta, jonka hakija osoittaa olleensa sotalapsena Ruotsissa, Tanskassa tai Norjassa toisen maailmansodan johdosta.
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä (2014/66/EU) tarkoitettua yrityksen sisällä Euroopan unionissa tapahtuvaa lyhytaikaista liikkumista koskeva ilmoitus (ICT)
- Oleskelulupakortti, joka myönnetään erosopimuksen (EUVL 12.11.2019, 2019/C 384 I/01) nojalla Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiselle tai hänen perheenjäsenelleen olemassa olevan pysyvän oleskeluoikeuden osoittavan todistuksen tai oleskelukortin sijaan
- Maksua viisumista tai oleskeluluvasta ei peritä, jos valtioiden kahdenkeskisissä tai muissa kansainvälisissä sopimuksissa on niin sovittu.

Poliisi:

- Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvät suoritteet
- Poliisin aloitteesta tapahtuva opastus, ohjeistus ja neuvonta
- Valvontatehtävät (jos toisin ei ole säädetty)
- Tiedoksianto rikosasioissa
- Päätös ja muu toimituskirja hallintokanteluasiassa
- Lausunto
- Päihtyneiden käsittely
- Luvan, suostumuksen tai hyväksynnän peruuttaminen
- Ulkomaan edustuston palveluksessa olevalle ulkomaalaiselle myönnettävä lupa
- Viisumin jatkaminen Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisen perheenjäseneltä
- Yleisestä kokouksesta tehtävän ilmoituksen käsittely
- Väliaikainen henkilökortti äänestämistä varten
- Esitutkintalain mukaiset suoritteet ja asiakirjat (ym.)
- Poliisilain mukainen tutkinta ja -asiakirjat (ym.)
- Suoritteet, joiden maksuttomuus perustuu kansainväliseen sopimukseen, sekä yhteistyöviranomaiselle poliisin tehtävien suorittamiseksi tai kehittämiseksi tuotetut suoritteet
- Maksua ei peritä Suomessa myönnetystä hätäpassista.

Sisäministeriö:

- Julkisuuslain (621/1999) mukaiset suoritteet

Suojelupoliisi:

- Päätös ja muu toimituskirja hallintokanteluasioissa
- Yhteistyöviranomaiselle suojelupoliisin tehtävien suorittamiseksi tai kehittämiseksi tuotetut suoritteet
- Turvallisuusselvitykset, kun koskee poliisihallintoon rekrytoitavaa henkilöä tai Poliisiammattikorkeakoulun poliisin ammattikorkeakoulututkintoa varten opiskelemaan valittua henkilöä

LÄHTEET

eOppivan kurssi maksullisen toiminnan perusteista

Hätäkeskuslaitoksen tilinpäätös 2022

Maahanmuuttoviraston tilinpäätös 2022

Pelastusopiston tilinpäätös 2022

Poliisin tilinpäätös 2022

Rajavartiolaitoksen tilinpäätökset 2020–2022

Suojelupoliisin tilinpäätös 2022

Valtion maksuperustelaki 150/1992

Valtion maksuperusteasetus 211/1992

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi